

ELŐFIZETÉSI ÁRAR:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 „
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 „
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 „

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 28.

A jövő emberei.

(Dr. H. L.) A jövő embereit ma még felhő takarja. Nemcsak a bizonytalanság titokzatos ködöslopa, hanem más is Porfelhő, amely a diákszállító lánaskocsik nyomában kavargó. Füstfelhő, amely a gőzösök kéményéből gomolyog, mikor Péter—Pál napja után, nagybárá harmadikosztályon, hazafelé iparkodik a vakációzó ifjuság. Ugyan kié hát ez az ifju nemzedék? Évről-évre fölteszi e kérdést a katolikus társadalom, hogy következtetést vonhasson a jövőre. Hála Isten, annyit mindenesetre mondhatunk, hogy a keresztény magyar ifjuság még nem a szabadkőműveseké. Még nem hódította el tőlünk a liberálist. Ha pedig mostanig nem tehetett jelentékenyebb kárt ifjuságunk nevelésében, ezután egyre gyöngülni fog hatása, noha most, miután a politikából lassankint egészen kiszorul, a páholyok útján fokozottabb mértékben veti magát a társadalomra, főként pedig az iskolákra. Állunk elébe. Katolikus iskoláink gyönyörűen megerősödtek az utóbbi évek folyamán, ellenálló képességük nagyon fokozódott.

Ma már nemcsak Budapesten és nem csupán Kolozsvárt van az egyetemi ifjuságnak virágzó Szent Imre köre, hanem az idén immár a harmadik is megalakult Kassán, a segéd-püspök kezdeményezé-

sére. Olyan egyetemi ifjuságunk van ma nap, amely évenként elzarándokol Rómába, tevékeny részt vesz a Szent Vincze egyetemen karitatív apostolkodásában, Mária társulatokat alakít és évenként több alkalommal járul a szentségekhez testületileg. A mi egyetemi ifjuságunk kezdi megismerni, becsülni és támogatni garasáival, munkásságával a keresztény sajtót és irodalmat, bátran, lelkesedéssel keresi föl a keresztény közélet mezejét. És végül valahára egészen komolyan — tanul is. Éppen az idei iskolai év folyamán, alig pár hónappal ezelőtt avatták királyi kitüntetéssel doktorra a keresztény szociális mozgalmak egyik kiváló tehetségű és szorgalmu ifju harcosait. Egyetemi éve alatt mindenütt a kereszt lobogója alatt küzdött, emellett oly nemes, ideális ambícióval haladt előre tanulmányában, hogy kettős doktori diplomájával manap a sub auspiciis regissé promoveáltak között a legeslegelső helyen áll. Örül a lelkünk ilyen ragyogó eredmények láttára. Nincs mit félnünk az egyetemi hallgatók szociáldemokrata csodabogaraitól. Elszomrodunk, megütközünk ugyan rajtuk, de bizalmunkat a jobb jövőben meg nem ingathatják.

Hát középiskoláinkkal hányadán vagyunk? Csak természetes, — hogy ott az eredmény még sokkal szebb, sokkal kedvezőbb. Hiszen, ha nem volna ilyen, hogy lendült volna föl az egyetemi élet! Sokkal szigorubb, sokkal gyakorla-

tiasabb irányt vett föl a vallásos nevelés a középiskolákban az utolsó évtized alatt. Majdnem minden népesebb intézetünkben virágzik a Mária kongregáció. Sajnos mégis, hogy a kivétel még mindig több az általánosítás alól, mint kellene. Azt hisszük azonban, hogy az ilyen huzódzó katolikus középiskolák ma-holnap kényszerűségről fogják az áldásos működésű társulatokat létesíteni, ha nem akarnak elmaradásukkal kellemetlen föltűnést kelteni. Hiszen ma már hitvallásos jelleg nélkül működő középiskolákban is alakultak kongregációk. A liberálisok persze legjobb szeretnék őket szőröstül-bőröstül fölfalni. Eppen ez mutatja a társulatok értékét leghivebben.

Ismeretes, hogy a szabadkőművesek alig egy évvel ezelőtt Győrben diákinternátust akartak létesíteni. Elbizakodottságukban annyira mentek, hogy még városi szubvencziót is követeltek. No, hanem ugyancsak csufosan fölsültek. Gonosz tervük szégyenteljes kudarcot vallott s most egy év múltán a győri püspök, a pannonhalmi főapát, s a vidéknek rangban és vagyonban tekintélyes világi vezérférfiai megvetették a katolikus diákinternátus alapját Győrött is. A győri főgimnázium érettségét tett diákjai pedig az utóbbi évek szép szokásához képest az idén is ünnepélyes írásbeli nyilatkozatot állítottak ki, hogy soha szabadkőművesek nem lesznek, egyházellenes társulatokkal semmiféle közösséget nem vál-

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

A turáni lélek.

Irta: Dr. Krüger Aladár.

A váradi vár, öreg bástyájára
 Felfut a borostyán hajladozó ága.
 Borítja szeliden árnyat adó zöldje...
 Barna magyar legény ott a sáncok őre.

Este van, sötét van. Gönczöl szekerével
 Jön a mennybolton át tavaszi hús éjjel.
 Hetet ver az óra egy messze toronyba:
 Feláll a főrség nyilegyenes sorba.

Sor elébe állok, imára vezénylek.
 Harsány a vezényszó. Nem magyar, csak német.
 Mellettem a kürtös szava hív imára.
 Ünnepélyes mélyen bug a trombitája.

Csillagos, csendes éj. Itthon legénység.
 Nem hallani mást, csak az örök lépését.
 Aludnék, nem tudok. Köpenyem félrántva,
 Mélázva járok a vén vár udvarába.

A hol én most járok, lábam alatt mélyen
 Királyi hős alszik koporsó ölében.
 Talán ez akaczfát, mely oly büszkén nő fel,
 Szent László táplálta porrá hullt testével.

Hogy alája állok, kél ime halk szellő.
 Rebben a levél is, a büszkén zöldellő.
 És a hogy suttog, zúg, búg, — hallga csak!
 [hallga]

Mintha megszólalna öreg akác ajka:

Ül vala a szent király ő dicsőségben,
 Nagy hatalmas Magyarország királyi székében.
 Nagyváradra udvarát gyűjti vala össze —
 Magyar udvar! Csak az akác suttog ma fölöle.

Felállott a szent király. Mindnél magasb vállal.
 Szava elzúg a hegyig a sokaságon által.
 > Atyja leszünk e városnak. Királyi szavunkra.
 Bástyafalak, tornyos egyház épül parancsunkra!

Püspök urak, nemesek, zászlós urak sorba
 Meghajtották fejüket a királyi szóra.
 Am egyszerre mozdul a nép — a tömegben által
 Előtör egy vén pogány kun illetlen lármával!

Építs, csak építs! Porrá lesz a kő!
 S elsőpri alkotásod a jövő.
 Te tönkre vered hősi népemet,
 Az én átkom e várost verje meg!

Parancsod bár előhív várfalat,
 Védelmet néped nem ez alatt.
 Támadnak gyilkos, dúló seregek
 S lerombolják, mit kezded ültetett.

Az én fajom lesz az, gögös király,
 Mely győzelmed sánczaidra áll.
 Rabbá lesz néped s vértócsák felett
 Kaczagja lelkünk szenvedésteket.

Koldultok aztán szomszédban segélyt,
 Vélvén, a sápadt idegem megért.
 Aruba hordják büszke koronád,
 S azé leszen ki érte többet ad.

De azt hiszed, testvérré letek itt?
 Gyűlölni fogják Turán fiait,
 Titeket úgy mint engem és fajom —
 De ez leend az én diadalom!

— A legjobban ajánlható az úri közönségnek ruha-beszerzésre —

MITTEILER EDE

angol divatszabó-czég

Szövetek és belések méterenkint nálam a legolcsóbb gyári árban szerezhetők be.

Nagyvárad,
 Fő-utca.

(Uri Casinó-épület)
 TELEFON 520.

mely angol szövetekből a legújabb szabás szerint a legszebb kivitelben készít férfi öltönyöket, s minden e szakba vágó ruhaneműeket. — Női costumok, valódi angol SZÖVETEK nagy választékban.

szaverjé
 hogy e
 előrevo
 visszav
 toltuk.
 A
 és 20-
 község
 reggel
 A
 caopin
 tüzelni
 látszot
 patainl
 okozot
 elfogla
 küldje
 M
 sen el
 áltával
 nyomt
 laltuk.
 A
 ellen
 alj és
 ledett
 I
 nevü
 körül
 Az is
 rajta
 megn

lálnak. Mindenesetre ritka szép jelensége ez a magyar katolikus ifjuság életének. Kimagaslik a többi közül, de nem áll egyedül. A lefolyt évben is egymást érték a kiválóan értékes eredmények az ifju lelkek munkásságában. Ünnepek és alkötások, fogadalmak és cselekedetek, buzdulások és példák. A lélek mellett a test sem maradt télen. A testi nevelés helyes irányát az országos tornaverseny mutatta be legszebben.

Nagyjából ilyen effektusokat tüntet föl a katolikus ifjuság mai nevelése. Biztató kilátás nyílik a középiskolákban és az egyetemeken. Bárhogy szervezkednek is a szabadgondolkodás mutatószéke alá a szabadkőművesek, bárhogy előzönlök is a középiskolákat és az egyetemeket a zsidók, a jövő emberei a bátor, tetterős katolikus közélet számára nevelődnek. Mienk az iskola, minek lesz a jövő is.

A belényesi mandátum.

A királyi Kuria I. büntetőtanácsa tegnapelőtt foglalkozott a belényesi mandátum ügyével. A Kuria a belényesi képviselő. *Buleánu* János mandátuma ellen beadott petícióknak helyt adott és 1243 vesztegetési esetre elrendelte a vizsgálatot. A vizsgálat vezetésével a nagyváradi kir. táblát bizta meg a Kuria A vizsgálat során 3000 tanut tognak kihallgatni.

A politikai válság

Ma is az a terv, ami volt: új programmal alapján elsősorban *Andrássy* Gyulát megnyerni. Az ajánlat az lesz, hogy *Andrássy* vállalja a kabinetalakítást a koalícióval egyetértőleg ha lehet; a koalíció ellenére is, ha erre hajlandóságot érez és elégségesnek tartja a programot, hogy számára új választásokkal többséget teremthet.

Ha *Fejérváry*, aki *Andrássy*t hazavárja, *Andrássy*val, vagy *Andrássy* útján a koalícióval nem tud megegyezni, akkor *Széll*hez vagy *Wekerlé*hez fog segítségért folyamodni, illetőleg őket fogja felszólítani, hogy álljanak az új program mellé és ha mindez nem sikerül, akkor fog ő maga próbálkozni az új program

alapján, választások útján új többséget teremteni.

Hogy az új tárgyalások augusztus végére maradnának, arról szó nincs. Már megindultak volna, ha *Andrássy* Budapesten lett volna és meg fognak indulni azon a napon, amelyen *Andrássy* Budapestre érkezik. Történt már gondoskodás, hogy *Andrássy* Budapestre jöjjön és a hét végére jön is. A többi majd akkor azután következik.

Széll bécsi utja.

Széll Kálmán tegnap Bécsből visszaérkezett Rátótra. A volt miniszterelnök demantáltatta most is a hirt, hogy bécsi tartózkodásának politikai háttere volt. Minden czáfolat dacára azonban egyes körökben ma is kétségen kívül való dolognak tartják, hogy a kibontakozás dolgában rendelték Bécsbe. Ezek szerint már befejezett dolog volt, hogy *Széll* Kálmán ma Budapesten lesz, hogy a koalíció vezértértaival való tanácskozásokban báró *Fejérváry* Géza helyett vagy legalább is mellett eljárjon. A homo regius küldetésének az lett volna az oka, hogy a vezérőbizottság tagjai közül azok, akik beszéltek *Fejérváry*val, egytől-egyik hangzottak előtte, hogy naiv optimizmus remélnie azt, hogy a koalíció vele tárgyalni fog. A brucki audencián erről aztán referált a miniszterelnök és így jutott előtérbe *Széll* Kálmán személye.

A politikai élet szereplőinek legnagyobb része azonban *Széll* Kálmán szereplését még megkezdése előtt befejezettek látja.

Oszták és magyar parlamenti bizottság.

Ausztriában erősen biznak abban, hogy a két állam békéjét csak egy uton lehet megszerezni, ha a parlamenti bizottságokat küldenek ki s ezek állapodnak meg abban, mik a teljesíthető követelések és mik a megadandó jogok. *Derschatta* képviselő kardoskodik legjobban emellett az ideájá mellett, amelynek oszták földön olyan nagy a népszerűsége. Hogy a bécsi Zeit jónak látta a kérdésben meginterpellálni a magyar politikusokat is. Mint nekünk Bécsből telefonozták, ahogy ma több véleményt közöl *Derschatta* terve dolgában. Igen érdekes *Kossuth* Ferenczé, aki azt igen megszivlelendő gondolatnak mondja és annak bizonyítására, hogy kivitele sem a magyar alkotmányos hagyományokba, sem a közjogba nem ütközik, elmondja, hogy 1723-ban

is a *pragmatica sanctio* elkészítésének idején a magyar rendek az osztrák rendekkel akartak tanácskozni és ez a szándék csak a király ellenállásán törött meg.

Főispánjárás.

Ma is folytatódott a főispánjárás. Báró *Fejérváry* Géza és *Kristóffy* József belügyminiszter a következő főispánokat fogadták: *Török* József (Ung), báró *Fiáth* Pál (Fehér), *Tallán* Gyula (Somogy), gróf *Béldy* Ákos (Kolozs), *Bezerédy* István (Szabadka és Baja), dr *Csatho* István (Csongrád), *Ernuszt* József (Vas), *Hámos* László (Gömör), *Hertelendy* Ferencz (Zala), *Horváth* Béla (Esztergom), *Kürthy* Lajos (Zólyou), *Lippich* Gusztáv (Jásznagykunszolnok), *Nagy* Jenő (Mosony), gróf *Széchenyi* Sándor (Tolna), *Békev* György (Brassó), *Szencsányi* Arisztid (Liptó), *Török* Zoltán (Nógrád), és *Zakó* Milán (Pancsova). A miniszterelnök és a belügyminiszter most is kijelentették, hogy csak törvényes uton akarnak kormányozni és kérték a főispánokat, akik benyújtották lemondásukat, hogy míg ezt eldöntötték maradjanak meg állásaikban és végezzék az ezzel járó dolgot. Mivel a főispánok mind a szabad elvpártból kerültek ki, valószínű, hogy mind meg is marad állásában. — *Beöthy* László főispán már az első audencia alkalmával volt a belügyminiszter előtt.

Szent László ünnep.

A helybeli «Kath. Kör»-nek az a kegyeletes szándéka, hogy akinek áldott nevéhez fűződik Várad alapítása és legfőbb dicsősége *Szent László* királyt égi patronusának tiszteli és ünnepének megülésére buzdítja a város kath. társadalmát, valóra váit a szent király tegnapi ünnepén. Mióta az emlékezetes jubileumi ünnepségek lezajlottak nem volt ilyen *Szent László* ünnep Nagyváradon, mint a mostani. És ez reményt nyújt reá, hogy a kegyelet Várad nagy szentje iránt itt, a hol az ő dicsőséges sirja domborult, ezután csak növekedni fog.

A szép ünnep lefolyásáról tudósításunk a következő:

A székesegyházban.

Nagy-Várad székesegyházában, hol *Szent-László* fej-ereklyéjét őrzi drága hermában a káptalan, nagy közönség gyűlt egybe tegnap.

A szövetséges, a testvér, barát
 Bitang jószágának nézi e hazát.
 Mi karddal jöttünk nyiltan ellened,
 Ó hóhérpallost von e nép felett.

Ne félj, várad megáll sok száradon.
 De zászlód többé nem lobog azon.
 S csak épen hogy a kövön írva áll,
 Hogy volt egyszer egy *Szent László* király.

A sánczok körül nyüzsgő sokaság,
 Idegen nyelven cserél, vesz, elád.
 Isteneként aranyborjut imád —
 Hogy ismerné az a *Szent László* királyt?

Ismerik mások. Majd neved alatt
 Kereszted ellen harcra szállanak.
 Te nyilt vagy, a lappangót megveded —
 Alorczások czégére lesz neved.

Tornyos egyházad romba dől. Helyén
 Kápolna épül, apró és szerény.
 S a kápolnát tömjén illatt helyett
 Hadi szereknek szaga tölti meg.

A Szentháromság falképe előtt
 Fegyvert fegyverre káromkodva lők
 Részeg katona, néki az se fáj,
 Hogy ott lent pihen *Szent László* király!

Elszörnyed a sokaság. Nemes urak arcza
 Gyullad vala rettenetes, pusztító haragra.
 Egy mozdulat — kardjuk villan — jaj a vak-
 [merőnek!]

Amde föláll a király s int. Némaság, csönd lett.
 Fejedelmi homlokát emelé az égre.
 Hosszu fürtös szőghaja széles vállát érte.
 Fohászokdék áhitattal, igaz erős hittel,
 Szóla aztán az urakhoz kemény magyar szívvél:

»Én turáni fajtám, büszke magyar népem,
 Ne csüggedjen lelked bárminő bus képen.
 Akármí a sorsunk, mely felé haladunk,
 Az Isten tett ide — itt vagyunk — maradunk.

Pogány kun testvérem, te igazat szóltál.
 De szívünkbe ne hidd, hogy kételyt oltottál.
 Lehet az én népem az árvák árvája,
 De nincs az balsors, mely gyávanak lássa.

Fölöttem a balsors, ha nyugszom a földben,
 Atroboghat dulva, kegyetlenül, bőszen.
 Testemmel a végzet akármí is tehet,
 De a lelke ott áll az én népem felett.

Ha üldözik egykor: én szívemre rejtem.
 Ha megölik gyávan: új életre keltem.
 S ha hitét lopnák el tefajta pogányok,
 Keresztes vitézként ismét hadra szállok.

Üldözik, lenézik; csak nagyobbra nő fel.
 Oldalánál állok királyi erőmmel,
 Bilincsbe ha verték szomszéd romlott népek,
 Lerázza lelke: a hős turáni lélek!

A turáni lélek az én fajom lelke!
 A szabadság szülte, a pusztá nevelte.
 Turán sivatagja tanítá szenvedni,
 De igát viselni nem tanítja senki.

Körül e sápadt faj — látom a jövőbe —
 Kívénül, elkorhad, mint öreg fa törzse.
 Megvénhd a test és megvénül a lélek,
 Zsarnoki trón épül mindenütt föléjek.

Pártoljuk a helyi ipart! !

Czementlap, czement tetőcserep
 kitünő minőségben — mely elsőrendü jó, szép, könnyű és hófu-
 vás védő tetőzetet képez — szolid árak mellett helyben Nagy-
 várad, Fűzes Fátalep 3. sz. a **T. Szűcs Mihály és Társa** cégnél kapható.

Kéri a czég vidéki rosszabb minőségű és állásu agyag,
 cserép rendelése előtt gyártmányainak szives megtekintését,
 ahol minden további ismertetés és felvilágosításal készsé-
 gesen áll a tisztelt érdeklődő közönség rendelkezésére.
**A czég tetőcserep gyártmányait helyben tetőre is fel-
 rakja, tartósságáért pedig a legmesszebbmenő irás-
 beli jótállást vállal.**

A jobb oldali padosok elejét a katonai tisztakar képviselői — élükön *Csanády* és *Czankó* tábornokokkal — foglalták el, baloldalon a «Kath. Kör» tagjai sorakoztak, élükön *Gerliczy* Ferencz báróval. (A város részéről csak a főügyészt láttuk, aki egyuttal a Kör alelnöke, a vármegyétől senki sem volt jelen.)

A káptalan tagjai felöltötték legnagyobb diszüket a cappa maiort. Az ünnepélyes nagymisét *Palotay* László praelátus tartotta teljes segédlettel.

Evangeliumkor dr *Vucskics* Gyula plébános lépett a szószékre s a következő beszédet mondotta:

Szt. László ünnepére.

«Dicsérjétek Istent az ő szentjeiben.»

150. Zs. 1. v.

Talán soha sem virágozott annyira az emberek kultusza, mint napjainkban. Aki valamennyire kiemelkedik egyben vagy másban kortársai közül, annak tisztelettel, hódolattal adóznak, véleménye előtt meghajolnak, nem ritkán orakulumnak, bálványának tekintik s ha meghal — bár ismerték gyarlóságait, hibáit, tévedéseit is — mégis emléktáblával jelölik meg szülőházát, múzeumban gyűjtik a reá vonatkozó tárgyakat, ünnepeket rendeznek emlékeztetére, tetteinek dicsőítésére s hogy a késő utódokat is figyelmeztessék kiváló munkálkodásukra maradandó ércszoborban örökítik meg alakját.

Bár korunk e tekintetben nagy túlzásokba esik; alapjában véve jól van ez így K. k. H. A nagyok emlékének tiszteletben tartása a hála által parancsolt kötelesség s egyuttal igen alkalmas eszköz lelkesedést kelteni az emberekben nemes eszmények iránt.

De az a sajtószerep K. H., hogy míg napjainkban az emberek túlzásba viszik kiváló kortársaik ünneplését, addig éppen azok, akik annyira szeretnek ünnepelni, dicsőíteni kétes nagyságokat s földig hajolnak az emberi bálványok előtt, addig ugyanezek megfélemlenek a köteles tiszteletről azok irányában, kik a legszebb erények hősies gyakorlása által tünnek ki s kiket éppen ezért maga az Isten tisztelt meg. Sőt tovább is mennek ezek az emberek — nem átalják megtámadni az egyházat azért, mert tiszteli az erényeknek megdicsőült hőseit — a szenteket.

K. K. H. Nem habozom kimondani, hogy ennek oka csak szánolomra méltó tudatlanság

Zsarnok, a ki karddal, zsarnok, ki fufanggal,
Zsarnok, a ki hódít kémmel, aljas haddal.
Pusztulnak alattuk a régi nagy népek —
Am érintetlen áll a turáni lélek.

Elhagyott, lenézett testvéreink messze
Kelnek diadalmas, újabb, szebb életre.
Turán erejét a romlott kor csodálja —
Az ami fajunknak bosszuló csatája.

Kelő nap sugára vérbiborban támad.
A szabadság is csak vérpatakából árad.
Szabadsághősöknek sűrűn omló vére
Bosszuért kiált föl énhozzám az égre.

S a mikor azt hinnék, koros lett e nép s gyáva,
Akkor fuvatom a riadót számára!
Ott leszek! Én vislek döntő győzelemre,
Turáni szabad szív, magyar népem lelke!

* * *

Régen volt. Ki tudja, hol az az akácfa?
De eszembe jutott nemrég a zugásal
Sztét nézek e honban! s halldizugják, harsogják
Szent László királynak győztes riadóját! . . .

vagy megvetésre méltó rosszakarat lehet. Valóban csak tudatlanság vagy rosszakarat vethet az egyháznak a szemére olyan alaptalan rágalmat, hogy mi bálványozzuk, imádjuk a szenteket, Istenen kívül nem imádnak senkit még az Isten szüz anyját sem. De igenis tiszteljük a szenteket, kegyelettel viseltetünk emléküket, ereklyéik s képeik iránt és bizalommal kérjük közbenjárásukat bajainkban, szükségünkben. Ez az egyháznak csaknem kétezeréves tanítása s amikor ezt követjük, keresztény kötelességet teljesítünk; — aki pedig ezt tagadja a keresztény egyháznak ősi világos tanítását tagadja meg s magamagát fosztja meg a szentek érdemeiben való részesüléstől és önmagát taszítja ki abból, amit a Hiszekegyben vallunk, a szentek érdemeiben való részesüléstől és önmagát taszítja ki abból, amit a Hiszekegyben vallunk, a szentek egyességéből.

Ha tisztelheti a gyezmek szüleit, ha hódolatukat nyilváníthatják az alattvalók uralkodójuk előtt, ha ünnepelhetjük, dicsőíthetjük a hősokeket, tudósokat, meg hazafiakat és államférfiakat — a józan ész nem látja be: miért ne viseltethetnénk tisztelettel az erények tündöklő példaképei a szentek iránt, kik tanításuk, életük, működésük, alkotásaik által hallhatatlan érdemeket szereztek az emberiség legfőbb javának előmozdításában s kik végigküzdve az élet nagy harcát, érdemeik jutalmát élvezik a mennyekben.

«Aki engem tisztel, azt én is megtiszteltem» — mondja az Ur. Miért ne tisztelhetnők tehát azokat, akiket maga az Isten tisztelt meg s akik iránt kegyelmét oly kiváló módon, a csodák egész sorozatával tanusította.

*

K. H. Ha tisztelettel tartozunk azok iránt, kik Krisztussal együtt uralkodnak a mennyei hazában, kétszeres buzgósággal illik közülök tisztelni azokat, kik életükben ennek a mi szűkebb földi hazánknak gyermekei voltak vagy pláne annak trónján szereztek elévülhetetlen érdemeket népük boldogításával.

Magyarország lovagias nagy királyának, a kereszténység vitéz, soha le nem győzött leventéjének, az anyaszentegyház nagy szentjének, Szt. László király és hitvallónak tiszteletére gyűltünk ma egybe itt az ő drága ereklyéje előtt, az ő városában, melyet ő alapított egykoron s melynek legfőbb korát és dicsőségét ma is ő képezi. Két éve új diszes modern székházat épített e város. Nem a régi váradi vár köveiből épült, a város lakóinak áldozata és munkája emelte azt, de annak falai is Szt. László dicsőségét fogják hirdetni a késő századoknak.

U. i. Ennek az új városi székháznak főekességét az a falfestmény képezi, amely Szt. László megdicsőítését ábrázolja. A nagy király hiteles történeti adatok szerint nem Váradon halt meg, hanem messze innét az ország nyugati szélén, honnét a régi magyarkirályok temetkezési helyére, Székes-Fejérvárra akarták szállítani. És ime egyszer csak elindul a szekér a drága teherrel elindul magától, lovak nélkül angyalok viszik Várad felé. Sz. László alapította e várost, Szt. László sirja tette dicsővé, illő, hogy őrizzük itt emléket kegyelettel mindvégig.

*

Mikor a magyar nemzet egyhangú óhajlására az apostoli szentszék megindította a nagy király szentté avatási ügyét III. Caelestin

pápa követeket küldött hazánkba, hogy itt a helyszínén szavahihető tanuktól személyes tudomást szerezzenek László király viselt dolgairól. Ezek a követek Gergely bíborost és kísérei négy kérdést intéztek a magyar nemzethez: Mi jót igazat és szentet cselekedett László király? Vajjon alázatos volt-e: Békeszerető volt-e? És végre, megtisztel-e Isten az ő sirját csodatételekkel?

Sz. László amint egy fejjel magasabb volt testalkatra kortársainál s valamennyit felülmulta erőben és vitézségben, úgy magasan kitűnt fellettük a ker. erények gyakorlásában, igazságban és jámborságban, hithűségben és buzgóságban, alázatosságban és béketűrésben.

Sz. Lászlót igazságszeretetében meg nem tántorította az ellene szótt fondorlat, szívéhez nem fért a bosszu aljas érzete, itéletének biztosságát nem vesztegette meg az önérdék, lelkét nem ejtette rabul a hatalom- és uralomvágy. Az üldözött mindig pártolást talált önála, a gyengébb biztosan számíthatott oltalmára. Igazságszeretetről annyira megvolt győződve a magyar, hogy Sz. László halála után századokon át sirjához zarándokolt s ott keresett jogot és igazságot, tőle várt bírói ítéletet.

Hithűsége és jámborsága Krisztus hitének legyőzhetetlen bajnokává tette. Az apostoli szentszékhez, mely ez időtájt sokat szenvedett a német császár önkénykedése miatt, rendületlen hűséggel ragaszkodott s mikor a német császár szakadást akart előidézni az egyházban, Sz. László kész volt sereggel kelni a törvényes pápa védelmére.

Az egyházi törvényeknek, névszerint a vasárnap megszentelésének és a bőjti tegye' emnek megtartására ő maga adott példát népének, melyet üdvös és bölcs intézkedésekkel sarkalt ezen és más egyéb vallási kötelességeinek teljesítésére. De nemcsak példaadásaként gyakorolta a buzgóságot, nemcsak akkor, mikor látták alattvalói, hanem éjnek idején is gyakorta felkelt és felkereste az Isten házát, hol magáért és népéért oly rendkívüli buzgósággal imádkozott, hogy mint egy apródja esküvel is bizonyítá, a váradi monostor templomában egykor testével is ég felé emelkedni látszott.

Ily nagy szentnek az erénykoszorujából nem hiányozhatott K. H. a legszebb virág, a ker. alázatosság ibolyája sem. Nem is hiányzott. Igaz, hogy király volt, kinek bölcsőjét is drága, ritka fából, polyáját is selyemből, biborból szokták készíteni, — de éppen az teszi e nagy királyt, e hatalmas, egész Európa által tisztelt és rettegett uralkodót oly kedvessé előttünk, hogy nem szédült el a hatalom fényétől és bübajos varázsától, hanem fogytig alázatos szívű volt. Miként a nap, mely a képzelhetetlen magasból a legmélyebb völgybe is lebocsátja melegítő sugarát, miként az égboltozat, mely a rónaság tulsó végén szemmel láthatólag egész a földre hajol: akkép bocsátkozott, hajlott le ő is legkisebb alattvalójához, ki hozzá jó volt. Korona volt a fején, de nem annak igaz gyöngyeit, drága köveit nézte, hanem annak szent keresztjét, mely minden embert alázatosságra oktat s a felséges alázatosságért adott neki az Isten egy igaz gyöngyöt, egy mindennél becsesebb drága követ — alattvalóinak szeretetét, ragaszkodását, a királyoknak ezt az igazi becses jutalmát és menedékét. (Mindszenty.)

Békeszeretetről, türelméről, szelidségéről bőséges adatokat tartalmaz a magyar történet, mely bizonyosságot szolgáltat amellelt, hogy mikor egyakarattal királylyá választotta a nemzet

szaverji
hogya e
előrevo
visszav
toltuk.

A
és 20-
község
reggel

A
caopin
tüzelni
látszat
patainl
okozot
elfogla
küldje

N
sen el
áltával
nyomu
laltuk.

A
ellen
alj és
ledett

J
nevü
körül
Az is
rajta
megn

vel a
Rallit
alakit
belüg
ideig
Krisz
mará
A v
okoz

K
D
N
el
ta
n
a
vi
n
c
n
é
k
l
s
s
l
z
n
1

vonakodott elfogadni a koronát, nehogy Salamon féktelen uralomvágya újabb belvillongást és háborút hozzon hazájára.

A csodáktól, melyekkel Isten az ő nagy szentjét kitüntette, könyveket lehetne írni. A fű, melyet nyilával átlőtt gyógyító ir lett pusztító betegség ellen. Bárdjával — mint egykor Mózes a pusztában — vizet fakasztott a kősziklából. A tordai hasadék s annak tetején szöglova patkányoma ma is hangosan beszélő bizonyosság a nagy csodáról, melylyel Isten őt az üldöző pogánycsapatok elől megmentette. És dicsőséges hasadék az ott történt csoda miatt századokon át bucsujáró helye lett a magyaroknak. Ki tudná elmondani, hány vak nyerte ott vissza látását, hány néma szólását, hány sánta járását, hány üldözött feldult békéjét, hány mindenétől megfosztott vagyonát, hány elitelt életét; hány bűnös lelke nyugalma?

K. H. Sz. Lászlónak e felséges példájára tekintve nincs-e elég okunk zavarba jönni és megszegyenülni? Sz. László hiveinek, Sz. László tisztelőinek valljuk magunkat, de az a tisztelet, melyet ajkunkon hordozunk nem áll-e elég ellentétben cselekedeteinkkel, életünkkel?

Sz. László népe között ha nem is pusztit most pestis, fekete halál, vagy más nyavalya, de sajnos annál jobban pusztit a lelki nyavalya, a hitetlenség, hithidegség és hitközönyösség. Akkor a pogány ellenség, tatárok és kunok törtek az ország és abba Krisztus hite ellen, — ma magyarok, sőt magyar katolikusok támadnak Sz. László hite ellen. Hiú, üres kifogásokkal állnak elő ellene s ezerszer megczáfolt alaptalan rágalomokkal törekszenek eltántorítani Szent László népét Krisztus keresztjétől.

Szent László fáradhatatlan volt az ájtatosság gyakorlataiban, az éj sötétje sem volt akadály buzgósa előtt s ma az ő népe lanyha az istentiszteletben és könnyelmű vallási kötelemének teljesítésében.

Szent László önmegtartóztatást gyakorolt a dús királyi asztal mellett is, népe pedig a mértéktelenség és féktelen indulatok rabja a koldustarisznya mellett is. Szent László megalázta magát biborba is, népe pedig büszkélkedik és kevélykedik rongyokban is.

Nemzeti csapások és veszedelmek idején Sz. László sirja volt a jobb jövőbe vetett reménység és bizalom forrása. Legnagyobb királyaink megkoronázatásuk után ide siettek Szent László szelleméből erőt, lelkesedést meríteni nehéz kötelességeik teljesítésére. Boros napokban pedig idesereglettek az országnagyok és egyházfejedelmek és kétségek s aggodalmak közt hánykódó lelkük Szent László bölcs szellemétől kért ihletet, tanácsot és az általuk vezetett magyar nép az ő hathatós közbenjárásától várt égi segédelmet.

Kétség és aggodalom tépi ma is a sok válságot és megpróbáltatást ért, a sokat szenvedett és bűnhődött magyar nemzet lelkét.

Szent László dicsőséges sirját szétduelta a századok vihara, de Sz. László szelleme örökdiik ma is nemzete felett. Két nagy örökséget hagyott reánk a nagy király, a hithűséget és a hazaszeretetet; — őrizzük féltékeny gonddal e drága kincset; minél sulyosabb idők jönnek reánk, annál szilárdabban ragaszkodjunk Sz. László örökségéhez. Sz. László sirjától megfosztottak bennünket szeniségsértő gonosz kezek — ne engedjük megfosztani magunkat a többi örökségtől.

Ott az ő drága ereklyéje előtt gyuljon új lángra a mi tiszteletünk iránta. Legyünk a tiszteletben állhatatosak, legyen e tisztelet ne csak ajkunkon, hanem szívünkben, legyünk követői ugyanis mint ker. katolikusok, úgy is mint magyarok.

És kérjük nem lankadó bizalommal, legyen hathatós szószólónk Istennél. Vezérelje az ő szelleme, igazságszeretete és bölcsesége a néhez időkben koronás utódját, felséges apostoli királyunkat s hozzon szószólása e hazára a sok boru után derüs napokat, hozza el a király és nemzet között való egyetértés, a szellemi és anyagi fejlődés verőfényes szép napjait.

Lebegjen védő szelleme az ő sirja mellett fennmaradt nagy alkotásain, az egyházmegyén, annak püspökén és káptalanán és e városon s hathatós közbenjárása hozzon számunkra testi-lelki kegyelmet, áldást. Amen.

Nagyvárad, 1905. jun. 26.

Dr Vucskics Gyula.

Mise végén Palotay praelátus pápai áldást adott, majd ugyanő nyújtotta a papság és a hives tiszteletére Szent László ereklyéjét.

A diszközgyűlés.

Délelőtt 11 órakor a főgymnázium nagytermében tartotta a «Kath. Kör» diszközgyűlést, melyen Patronusának proklamálta Szent László királyt és hitvallót.

Az ünnepélyes közgyűlésen jelen voltak: Világi elnök: Bárány Gerliczy Ferencz, Palotay László egyházi elnök, Dus L. vál. alelnök, dr. Horványi Gyula, Fetszer Antal, Grócz Béla, Novotny Alfonz, Tóth Márton, dr. Vucskics Gyula, Stark Gyula, Géczy Lajos, Kelemen Kálmán, Id. Jelinek Ferencz vál. tagok és dr. Imrik Gusztáv titkár.

Vinkler József v. püspök, nagyprépost, dr. Laurán Adoston g. kath. püspöki helynök, Széchenyi Jenő, Spett Gyula, dr. Bundala János kanonokok, dr. Bozóky Alajos kir. tanácsos jogakadémiai igazgató, Sável Kálmán kir. főügyész, Mangra Vazul g. kel. püspöki helynök, Mayer Antal, Molnár Imre, Pally Lajos, dr. Szolcsányi Hugó, Belezny Antal, Óváry Sándor, Rigli József, Domokos Andor, Tannhauser József, Hamernyik Sándor, dr. Linderberger János, dr. Lestyán Endre, Jancsó Dezső, Jancsó Lajos, Makucz Ernő, dr. Schweiger Ede, Sági Sándor, Ponty Kelemen, Kaczvinszky Andor, Besser Hugó, Szabó Ferencz, Peszeky Ferencz, Rózsa Ambrus, dr. Krüger Aladár, dr. Krüger Jenő, Vulcán József, Berényi Sándor, Dózsa Szaniszló, ifj. Sántory Endre, Papp Imre, Petry Gyula, Vidovich Béla.

Továbbá nagyszámú és előkelő hölgyközönség köztük özv. báró Gerliczy Félixné, özv. Des Echerolles Kruspér Sándorné, báró Gerliczy Elza, dr. Molnár Imréné, özv. Krüger Viktorné, Krüger Jenike, dr. Szolcsányi Hugóné, Peiser Sárka és Stefike, özv. dr. Személy Kálmánné, Grunwald Henrikné, Barabás nővérek, Szőnyi Margit, Herkner Szidike, Bohacsek Margit, dr. Tóth Mihályné, Tóth Etuska, Óváry Sándorné, özv. Tutsek Ferenczné, Stark Róza, Belezny Antalné.

A gyűlést a kör elnöke, báró Gerliczy Ferencz a következő beszéddel nyitotta meg:

Elnöki megnyitó.

Tisztelt ünnepi Közgyűlés!

Midőn a nagyváradai Katolikus Kör ez ünnepi ülésének elnöki székét elfoglalom, ki kell fejeznem igaz és őszinte örömet affelelt, hogy úgy körünk igazgató választmánya, mint minden egyes tagja, ez ünnepi ülés minden részese, a nemzeti és vallásos érzés élő egységének, e két érzelm szerves összetartozandóságának oly szép jelét adni hajlandónak mutatkozik.

Mert Szent László királyban, kit igazgató választmányunk egyhangú határozata körünk patronusának óhajt deklaráltatni, a nemzeti és vallásos érények teljes egységben és harmoniában jelennek meg, és a szent király élete mindig hathatós bizonyítékul álland előttünk arra, hogy a nemzeti és vallásos érzést nemhogy ki-zárná, de erősíti egymást.

Nem akarok, tisztelt ünnepi közgyűlés, ez alkalommal és ezen helyről Szent László királynak életéről, életének nemzeti- és vallási kiemelkedő mozzanatairól fejtegetésekbe bocsájtkozni, nem sorolom fel azon okokat, melyek őt nagygyá és szentté, a magyar nemzet egyik legnagyobb királyává tették, nem sorolom fel sem a vallás érdekében folytatott harczeit, sem azon csodákról nem szólok, melyek igaz keresztény katolikus élete mellett bizonyítanak: legyen elég csupán arra hivatkoznom hogy érényeit és kiváltságát senki kétségbe nem vonta, és a modern történetkritika is, mely pedig éppen nem vallja dogmájának a tekintélyek tiszteletét, meghajtja előtte zászlaját, elismeri szent életének kiválóságát.

Ha mindezek mellett felhozom azt, hogy a szent király Nagyváradon tartotta bírói székét, e vidéken viivta ki legszebb diadalait, itt van eltemetve, és ehhez a helyhez fűződnek ama csodák, melyek szentségét megerősítik, gondolom felesleges minden egyéb megokolása annak, miért óhajtja igazgató-választmányunk őt Körünk patronusának tisztelni és miért tárgyal oly nagy örömmre ez, hogy az ezt tárgyaló közgyűlésünkön a megjelentek ily nagy számát üdvözölhetem.

A hazafiság és vallásosság teljessége és összhangja képes csupán a hazát nagygyá és boldoggá tenni, de nem a rejtett hazafiság és vallásosságé, mely az egyén szívében öntudatlan él, de nem is az, melyet a köznapi életben mindég az ajkunkon hordanak a haza boldogításának örve alatt egyéni érdeket hajhászók ezrei, hanem azé, mely tettekben nyilvánul, mely áldozatokra képes, mely nem szól, de cselekszik, melynek létezését zajtalan működésének eredményei dokumentálják.

Ilyennek óhajtom én körünk működését és hiszem, hogy amint a multban ilyen volt, a jövőben is valóban ilyen lesz. Megerősíti bennem ezt a hitet a mai ünnep, melyen nyilvános vallomást teszünk minderről önként, indítatva csupán attól a szeretettől, mit hazánk és valásunk iránt érzünk.

Abban a reményben, hogy a szent királyt nemcsak névleg fogjuk vezérlőnknek vallani, de példáját tényleg követni fogjuk, remélve, hogy Szent László szelleme még növelni fogja hazafias és vallásos érzésünket és célunk elérésében erős támaszunk lesz, remélve, hogy körünk nem lesz méltatlan nagy patronusához, szívből üdvözölöm a megjelent vendégeket s körünk tagjait, és az ünnepi ülést megnyitom.

Majd Dus László alelnök emelkedett szólásra s lendületes szavakkal ajánlotta elfogadásra a világi elnök iudítványát, mire a közgyűlés azt egyhangulag elfogadta. Dr. Imrik Gusztáv titkár felolvasta a lapunkban már ismertetett pápai brevét, mely bucsut engedélyez a nagy napra.

Ezzel a diszközgyűlés véget érven, kezdetét vette az ünnepély, melyet a székesegyházi énekhar nyitott meg, előadván Belezny Antal vezetése alatt egy régi Szent László éneket.

Dr. Karácsonyi János, káptalanunk legifjabb tagja, elsőrangú történettudósunk rendkívül érdekes és alapos tanulmányt olvasott fel Szent Lászlóról és Bihar megye benépesítéséről. Nagy tudásra, ritka éles történelem látásra valló érdekesítően megírt tanulmány volt ez. Itt közöljük egész terjedelmében:

Szent László és Bihar megye benépesítése.

Dr. Karácsonyi János.

A templomban az egyházi szószéken nem lehet szent Lászlónak államférfiúi és művelődéstörténeti érdemeit részletesen fejtegetni, ott az őök életre vezető utra kell rámutatnunk, ott Szent László lelkének jóságait kell feltüntetnünk, hogy azok felemeljenek, jóra buzdítsanak. Ennél fogva művelt községünk tudatában Szent László nagy tettei, halhatatlan érdemei halványulni kezdenek, vagy legalább is nem élnek oly élénken, mint századokkal ezelőtt, midőn az iskolai drámákban Szent László életének minden mozzanatát feltüntették.

Pedig ha egyáltalában tévedés az a véle-

mény, hogy a kath. egyház szentjei a földi életet és a földi életben hivatalos kötelességeiket elhanyagolták, Szent Lászlóról ezt gondolni éppen óriási hiba. Érezte ugyan e nagy férfi is, mint nemrégiben feltalált levelében maga mondja a földi gondok lenyűgöző terhét, jobban szeretett volna ő is lélekben inkább felemelkedni, de azért teljesíti hadvezéri és államférfi kötelességét élte utolsó perczéig.

Allamférfi kötelességei közül most különösen annak teljesítését akarom halvány vonásokban ismertetni, amely a mi szűkebb hazánkra, Biharvármegyére annyi áldást hozott. Szent Lászlónak azon művelődéstörténeti érdemeit óhajtom feleleveníteni, amelyeket Bihar megye benépesítésének megindításával, vagy előmozdításával szerzett.

De hát kellett-e Bihar megyét benépesíteni?

Bizony kellett.

Mikor a magyarok e hazát és különösen Bihar megyét elfoglalták, itt mindössze csekély ó-szlovén eredetű halászó és pásztorkodó népességre találtak.

Az ó-szlovén halászok ott laktak a Sebes Körözs alsó folyásánál, később Nagy-Sárrétnek hívott mocsár szélén, az ő foglalkozásuknak megfelelő helyen, továbbá itt-ott a Kis-Körözs (Viaszos) és Berettyó partjain. Mutatják ezt azon helynevek, amelyeket a magyarok tőlük átvettek s mai napig megtartottak, nevezetesen: Okány, Zsadány, Harsány, Komádi községek, Peszere Nyesta puszták nevei, a harsányi határban levő Tapolcsány dűlő neve stb. Ezeket a magyar nyelvből éppen nem, az északi szlávól nagyon bajosan, hanem csak az ó-szlovénből lehet megfejteni.

Zsadány pl. annyit tesz, mint váró; Peszere annyit jelent, mint tarka; Tapolcsány melegvízes hely; Komádi neve darabot jelent s nagyon illett a Sárrét közepén használható darab földnek megjelölésére.

Ha a Kis-Körözs mentén eső Zomlont az ó-szlovén nyelv törvényei szerint tagoljuk, és zamlinnek olvassuk, mindjárt kitűnik, hogy az malom mögét jelent. A Berettyó mentén Kozma falva régi neve: Léta, Pelbárhida régi neve Vodost, és a Berettyó Újfalu mellett ma is meglevő Guzsár (=Kigyós) nevei hirdetik az egykori népesség nyelvét és telepeit.

A másik kis ó-szlovén népcsoport Bihar vára környékén lakott és magát foglalkozásáról kozárnak nevezte. E szó a szláv koza = kecske szóból van tovább képezve, s annyit jelent mint kecskepásztor. Ezek is természetesen azért huzódtak ide, mert Biharnek és környékének cserjés-bokros vidéke az ő foglalkozásukra, a kecske-legeltetésre nagyon alkalmas volt. Itt lakásuknak emlékét nemcsak Bihar neve őrzi, hanem a határában levő (Polyász (=öv) Burlyász dűlő nevek, Bihar-Püspöki határában a Lobo és Sohonya utczanevek is mutatják.

Mindjárt az, hogy ez ó-szlovén helynevek csak mint apró szigetek állanak az őket körülvevő magyar helynevek között, bizonyítja, hogy e népesség aránylag csekély számu volt. Hozzá még e helynevek csakis a megye nyugoti felében fordulnak elő, tehát Bihar megyének keleti, különösen délkeleti részén a magyarok jóformán semmi népességet nem találtak. Ez a rész a XI-ik században, Szent László korában, erdőség és különösen mint világos történeti adatok mondják, királyi vadászterület volt. Már pedig nagyon jól ismerjük az ilyen királyi vadászterületek rengeteg kiterjedését. Az 1241-ig fennállott zólyomi vadásztanyához pl. a mai Zólyom-, Liptó-, Turóc- és Árva megyék területe tartozott. Csakis ez magyarázza meg, hogy királyaink a bihari vadászterület megszüntetése után oly rengeteg uradalmakat szakíthattak ki egy tagban, mint a minők voltak a sólyomkői, telegdi, széplaki és belényesi uradalmak. Ezek közül a sólyomkői a Sebes-Körözs és a Bisztra patak közt levő területet, ma mintegy 26 falu határát foglalta magában. A telegdi a Körözs balpartjától Papmezőig terjed. A széplaki a Fekete-Körözs mentén Tenkétől Solyomig huzódott. A belényesi a Sebes-Körözs felső völgyét egészen magában foglalta, de még

1308-ban is csak »praedium« azaz félig lakatlan volt.

Szent László tetteinek hatása alatt megindult Bihar megye lakatlan részének benépesítése.

Mi kell ahhoz, hogy egy-egy vidéket a népesség sűrűn megszálljon, rajta állandó tanyát verjen? Először is békesség! Ha egyszer az élet nincs biztonságban, ha az ember veritékes fáradságának gyümölcsét rablók viszik el, ha a szülők gyermekeit rabláncz fenyegeti, akkor a legjobb termőföldek is üresen állanak, mint pl. a Nagymagyar-Alföld legáldottabb része a török uralom idején.

Szent László idején utoljára jelent meg Bihar megye területén az a rettentő nemzet, amely a magyarokat hajdan kétszer is elűzte lakóhelyeikről a bessenyő. Szatmár-, Szilágy megyék felől törtek be és elraboltak mindent egész Bihar váráig. Különösen Szent László személyes vitézségének köszönhető, hogy a magyarok e rablást Cserhalomnál 1068-ban megbosszulták, a foglyokat és jószágokat visszaszereztek. Három év múlva Nándorfehérvárnál újra küzdött ellenük, és így hathatósan közreműködött abban, hogy e félelmetes nemzet, mint nemzet megsemmisüljön.

1068 tól kezdve több mint két évtizeden át a béke áldása lebegett Bihar megye felett. De jött még egy rettenetes, szerencsére utolsó zivatár. 1091-ben a másik törökfajú dűlő nemzet; a kun tört be a meszesi kapun át Magyarország területére és különösen Bihar várát tüzte ki rablása céljául. A bihari várat be is vette s az egész vidéket rettenetesen elpusztította. Ekkor újra Szent László volt az, aki Temesvárról délre a Pagáncs vizénél a kunokat összetörte, a rabszija fűzött népet kiszabadította és régi lakóhelyeire visszaküldte.

Még ezzel sem tette volna azonban Szent László biztos fészekké Bihar megyét. Ennélfogva államférfi gondoskodással Erdélyben előbbre toltta az ország határait, az akkor ugynevezett gyepüket. Birtokába vette és őrhelyekkel megrakatta a Maros völgyét. Ezzel mintegy új sánctól épített a kunok elé s ennek tulajdonítható azután, hogy a kunok többé Bihar megyét nem háborgatták.

Az állandó letelepülés első kellékének megszerzése után megindult Biharvármegye nagy erdőségeinek irtogatása, s új meg új falvak keletkezése.

Tekintsünk csak végig ma is a Sebes-Körözs völgyén Váradtól kezdve fölfelé. Azlátjuk, hogy a Körözs jobb partján: Hosszu, aszó, Jenő, Battyán, Újlak, Órvend, Lugost, Élesd, Tinód, Tötös, Ósi, a balpartján pedig Kér, Alpár, Szakadát, Borostelek, Telegd, Telkesd, Pósalaka, Telki, Izsópallaga, Kóalia, Czéczeke, Keszteg, Esküllő, Ürgeteg és Rév községek szakadatlan sorban állanak. Mindig büszkén mutathatunk e helynevekre és a régi határjáró levelek szerint határukban levő dűlő nevekre. Nincsen azok közt szláv, nincsen német, nincsen oláh (román) mert itt nem laktak a magyar előtt szlovén, német, román, nem alkotott itt olyan helynevet, amelyet a magyar egyszerűen átkölcsönözhetett volna. Ha okleveleink nem is volnának, ezek is kézzelfoghatólag hirdetnék mindig, hogy e hosszú völgyet a magyar ülte meg először, ő irtogatta, ő törte fel földjét, ő hódította meg a művelődésnek.

E tiszta magyar telepítésnek élén Szent Lászlónak legjelesebb alkotása: Várad, régi nevén Biharvárad áll. A körözs-völgy benépesítésének, a lakosság megmaradásának biztosítéka Várad volt, s így a benépesítés érdeme első sorban Szent Lászlónak tulajdonítandó.

Ha a Berettyó völgyén végig tekintünk, ugyanazt tapasztaljuk, mint amit a Sebes-Körözs völgyében láttunk. Ha attól a ponttól, ahol a Berettyó elhagyja a félegyházi hegyet, felfelé haladunk, hiába keresünk oly helyneveket, amelyek a magyarban érthetetlenek, s még a régi magyarok személyneveiből sem magyarázhatók meg. Itt az egyik oldalon: Hodos, Szentimre, Adorján, Szentjobb, Fancsika, másik oldalon Süveg, Szalárd, Farnos, Csóka, Csanálos, Sárszeg, Poklostelek, Szentlázár,

Sánczi, Királyi következnek egymás után. Ezekből is csak az tűnik ki, hogy a Berettyó felső vonalán a magyar nem talált idegen, már letelepült népet, hanem neki kellett azt irtogatni, szántani, megülni s egyes részeit elnevezni.

Azonban hitelesen tudjuk, hogy itt is Szt László keze működött közre a népesítés megindításában, mert hiszen ő építtette, bár teljesen be nem fejezhette a szentjobbi monostort. Mihelyt pedig egy-egy vidéken megjelennek az építőmesterek, mihelyt a monostor népei elkezdik a földművelést s a kezdetleges iparüzést, tódul utánuk a kenyérkereső nép, és megalakulnak először a szétszórt apró telepek, utóbb a rendes falvak.

Behunynók azonban szemünket a nyilvánvaló igazság előtt, ha nemzeti büszkeségből azt állítanók, hogy Bihar megye benépesítésében 1241-ig csakis a magyar vett részt!

A helynevek és a történeti adatok mutatják, hogy voltak külföldi jövevények is, a kik nem ugyan oly hosszú vonalakat, mint a magyar, de egyes kisebb területeket szintén felkerestek Bihar megye földén és ott falvakat alapítottak.

Különösen megragadják figyelmünket a régi tót telepek E tótok alatt azonban nem a mai felvidéki s tulajdonképpen cseh eredetű tótokat kell értenünk. Szent-László idejében, mint azt Szlavóniának Tórország neve ma is mutatja, tótoknak a Dráva és Száva közt lakó szlávokat nevezték. Nem tudom mi okból, de az bizonyos, hogy a XI-ik századtól kezdve Pozsega, Körös környékéről e tótokat nagy számmal telepítették át Dunántúlra, Dunamellékére sőt Tiszántúlra is. Számosan jöttek a tótok Bihar megyébe is, bizonyítják ezt: Tóti hajdan község, most pusztá Komádi mellett. Tóti község Micske mellett. Két Tóttelek község. Ezek közül egyik hajdan Körözsstarjással szemben állott, másik Hegyközsatár mellett ma is meg van. Három Tótfalu. Kettő Szalárdtól délre, egy Szentpéterszeg mellett a Berettyó mentén. S végre Feketető a Fekete-Körözs mellett.

A szomszéd népek közül a csehek is felkeresték megyénknek akkor még ritka népességű területét. Csehi falu volt valaha Körözs-szeg mellett, Csehi falu áll most is Váradtól délre és a Csehtelekéből alakult Csételek falu áll a Bisztra völgyében.

Legérdekesebb és legértékesebb bevándorlók voltak azonban azok, akiket a tatárjárás előtt a magyarok olaszoknak neveztek ugyan, csakhogy nem a mai értelemben vett talián-olaszok voltak.

A mai Belgiumnak délnyugati és Franciaországnak északkeleti része: az ugynevezett Ardennes-hegység vidéke a XI-ik század második felében már nagyon népes volt és nem birta eltartani lakosait, akik a francia nyelv egyik ágát beszélték és akiket ma vallonoknak nevezünk. Mind a Szerémmegyei Nagy-Olasz, mind a Zemplénmegyei Bodrog-Olaszi községet régen Frankavillának irták és hívták hivatalosan, a szepesmegyei Olaszit a németek ma is Wallendorfnak hívják. Ez elnevezésekből és a történeti adatokból világos, hogy francia-vallon és nem talián eredetű olaszok voltak a falvaknak alapítói. Az is biztos, hogy e vallon-olaszok bevándorlása a XI-ik század második felében már megkezdődött, mert az 1096-ban hazánkban keresztülvonuló kereszties vitézek a Szerémségben már ott találják Nagy-Olasz vagy Frankavilla falut, sőt minek menjünk tovább Szent Lászlónak 1093-iki III. törvénykönyve is emlegeti és rendezgeti őket.

Kell-e említenem, hogy e vallon-olasz bevándorlás Bihar megye gyér népességű területére is eljutott?! Hiszen tudjuk nagyon jól, hogy Nagyváradnak azon része, ahol most vagyunk, Olaszit nevet visel s a rajta keresztül folyó csermelyt Párispatakknak hívják. Tudjuk azt is, hogy Székelyhid közelében Ér-Olaszi falu áll és hajdan Bihar mellett Aiba nevű falu virágzott, határában szőlőhegyek voltak, tehát azt a latin nyelvnek egyik ágát beszélő és szőlőműveléssel foglalkozó nép alapította.

E jövevény népek bevándorlása és Szent László uralkodásának eseményei teljesen egybe

szaverjt
 hogy e
 előrevo
 visszav
 toltuk.

A
 és 20-
 község
 reggel

A
 caopin
 tüzelni
 látszot
 patainl
 okozot
 elfogla

küldje
 M
 sen el
 áltával
 nyomt
 laltuk.
 A
 ellen
 alj és
 ledett

I
 nevü
 körül
 Az is
 rajta
 megn

vel a
 Rallit
 alakit
 belüg
 ideig
 Krisz
 mará
 A v
 okoz

vágnak. Szent László rendezte teljesen a régi Tótországot. Alkotott ott vármegyéket és püspökséget. Szent Lászlónak sógora uralkodott a cseheknek hazánkhoz legközelebb eső csoportján. Oklevéllel is igazolhatjuk, hogy Szent Lászlónak voltak összeköttetései Franciaországgal. Szent László uralkodásának ezen eseményei és a tót, cseh, olasz jövevények Biharmegye területén való letelepítései nem lehetnek a merő véletlen játéka, hanem a nagy király intéző kezének nyilvánlása. Attól sem kellett akkor még tartani, hogy a jövevényeknek befogadásával a magyar nemzet egységét veszélyezteti. mert hiszen akkor még volt az, ami a jövevényeket a magyar nemzettel összekösse, előbb testvérré tegye, aztán a magyar nemzetbe beleolvassza: az egységes keresztény katolikus vallás.

Nem igazi haza egy-egy terület, míg az ember azt csak vadászatra vagy legeltetésre használja, nem mondhatja igazán magáénak, míg azt fel nem törte, veritékével nem öntözte, míg belé fát nem ültetett, rajta házat, templomot nem épített Szent László koráig Biharmegye is csak félig volt a magyaré, de valódi hazájává csak Szent László vére hullásával, telepítésével, építkezéseivel lett.

A békeesség, a művelődés, a keresztény vallás áldásait lsten az ő közreműködésével hirtette e földre. Azért van, hogy a magyar nemzet oly mélyen szívébe véste Szent László nevét, hiszen voltak például a félreértésnek oly szomorú századai, a mikor ki akarták a magyar nemzettől használt keresztnevek közül a középkori katolikus szentek neveit kuszöbölni és azt akarták, hogy csak a bibliában levő Abraham, Izsák, Mózes, Dávid, Salamon, Sámuel, Jeremiás, Ézsaiás, Dániel stb. neveket használják, de nem tudták kiirtani a magyar nép emlékéből és használatából sem a Lajos, sem az Imre, sem különösen a László neveket. Sőt Szent Lászlónak legfőbb lantosa és dicsőítője Arany János, Biharmegyének magyar — bár sajnos — nem katolikus népéből került ki.

Méltán mondám, hogy Szent László nemcsak mint szent ember, hanem mint földi hivatását is áldozatosan betöltő férfiú nagy tiszteletünkre s folytonos hálaunkra érdemes. Ha az ő életén, működésén, áldozatain végig tekintünk, ha hasonló életre buzdulunk, ha, a mint ő, egyik kezünkkel lelkünk igazaihoz nyulunk, másik kezünkkel a magyar földet védjük és építjük, akkor leszünk Szent Lászlónak méltó fia, akkor mondhatjuk el a katolikus költővel:

»Kié e föld, ha nem nienk
 S ha érte mindent megtevének,
 Ha érte híven áldozánk
 S leszünk, mik eddig nem valánk,
 Nines hatalom,
 Mely visszanyom!»

Költeményt dr Krüger Aladár, lapunk belső munkatársa irt és szavalt el »A turáni lélek« czimvel. Őt dicsérünk nem volna illő — jutalma a közönség hosszas tapsa és a minden oldalról kapott elismerés volt. A lendületes, erősen színes verset lapunk tárcza rovatában közöljük.

Befejezte az ünnepélyt ismét a székesegyházi énekkar a Boldogasszony anyánk kezdetű régi egyházi énekkel. A kitűnő tehetségekből összeállított énekkar Beleznay Antal szakszerű vezetése mellett ismét a legteljesebb elismerésre méltó sikert produkálta.

Mulatság a fürdőben.

A délelőtti Szent László ünnepélyt nagyon szépen sikerült táncmulatság fejezte be a kies Püspökfürdőben. A táncmulatság vá-

rakozáson felül sikerült. Városunk előkelőségei, legszebb leányai, asszonyai voltak ott s mulattak irigylésre méltóan a hajnali órákig.

Az ott levők közül a következőket sikerült összeírunk.

Notabilitások: Palotay László, dr Karácsonyi János, dr Bundala Mihály, Spett Gyula, dr Vuicskics Gyula, Szolcsányi Hugó, Bozóky Alajos, Ficzek Lajos, Komlósi József, Mayer Antal, Dus László, Hoffmann Henrik, id. Rimanóczy Kálmán, Rác Mihály, Justh Károly, dr Stokker József, Szokoly Tamás, Butyka Lajos stb.

Asszonyok: Bérczy Jánosné, Dus Lászlóné, id Rimanóczy Kálmánné, Justh Károlyné, Ferdényi Olivérné, Horváth Gézané, Hollósi Lajosné, Herkner Péterné, Dési Jánosné, Szokoly Tamásné, Móré Pálné özv. Julier Vilmosné dr Imrik Gusztávné, Kaczián Károlyné, Papp Imréné, Géczy Gézané, Györi Gézané, Böhm Györgyné, Tóth Zsigáné, Tölgyesi Antalné stb.

Leányok: Bérczy nővérek, Rozsly nővérek, Dus Pirokska, Pajor nővérek, Ferdényi Ilonka, Szlafka Józsika, Horváth Miczi, Hollósi Magda, Herkner Szidi, Dési Ilona, Szokoly Irén, Móré Ilona, Julier Margit, Székely nővérek, Imrik nővérek, Kaczián Kornél, Géczy Elza, Györy Janka, Böhm Adél, Kelepecz Jolán, Szalay Steli, Óváry nővérek, Sággy Terka stb.

A táncszertélyen a hódmezővásárhelyi első cigányzenekar húzta a talp alá valót. A vendéglő bérlője *Kernács* mindent elkövetett, hogy a közönség minden irányu igényét kielégítse.

A táncszertélyen, hogy mennyire jó hangulat uralkodott, bizonyítja az a körülmény, hogy az éjfélt után érkező külön vonatot vissza akarták küldeni a tánczölök — no de — a mamák s a papák másképp komendiroztak.

Igy a reggeli vonat szállította haza azokat, kik egy érdekes emlékekkel tértek haza a Szent László napi juniálisról.

UJDONSÁGOK.

Tisztelettel kérjük azon előfizetőinket, kik a mult, valamint a jelen évről hátralékban vannak, hogy előfizetésü díjaikat mielőbb kiegyenlíteni sziveskedjenek

* **Személyi hírek.** *Nátafalussy* Kornél kir. tanácsos, a nagyváradi tankerület királyi főigazgatója érettségi-körutjából tegnap hazakerkezett. — Des *Echerolles* Kruspér Gilbert nejjével, szül. Podmaniczky Emma bárónővel nyári üdülésre Stájerországba utazott.

* **Péter és Pál napja.** Az apostolfejedelmeknek: szent Péter és szent Pálnak ünnepét együttesen tartja ma a katolikus világ, amiért egykor egy városban és egy napon szenvedtek vértanui halált a keresztény hitért. Az ünnep alkalmából a katolikus templomokban szent miséket és szent beszédeket tartanak. Ez ünnepnap jelentőségteljes az ifju nemzedéknél is. Ugyanis e napon zárják be ünnepélyesen az iskola kapuit két hónapra szerte az országban. A nagyváradi iskolában is ma osztják ki a bizonyítványokat s a jutlmakat a kiváló előmenetelű tanulók között. A gimnáziumban reggel Te Deum lesz s aztán az intézet dísztermében a tanév berekesztése.

* **Jézus szent Szívének ünnepe.** Jézus szent Szívének ünnepét üli holnap, pénteken a kath. egyház. Ez alkalomból holnap délelőtt 10 órakor a helybeli Orsolya-zárda templomában ünnepélyes szent mise lesz, melyet fél tíz órakor szent beszéd előz meg. A Szent László plébánia templomban reggel 9 órakor szent misét lesz ünnepélyes szent mise Jézus szent szívének tiszteletére.

* **Vizsga a rabiskolában.** A Nagyvádi és Biharmegyei Rabsegélyző-Egylet által fentartott rabiskola folyó évi június hó 29-én Csütörtök d. e. 9 órakor tartja a kir. törvényszéki fogház épületében évről évre tartott vizsgáját. A vizsgára ez uton is meghívja a közönséget a rabsegélyző egylet.

* **Nagyvárad tanár a lappok között.**

Báthori Ferencz, a felső kereskedelmi iskola kiváló tanára, aki a mult évben már két hónapot töltött az Északi Jeges-tenger partvidékén élő lappok között, ahol sok érdekes nyelvészeti és néprajzi adatot gyűjtött, ma, csütörtökön ismét a Tana folyó és Enare tó partvidékén élő lapok közé utazik, hogy ott két hónapon át nyelvészeti és néprajzi tanulmányait tovább folytassa. *Báthori* ezuttal a Tana folyó torkolatánál kezd meg lappföldi tanulmányutját s három napon át sajkán utazik a Tana folyon egész Jörgassak-ig, ahonnan aztán részint sajkán részint pedig gyalog bejárja az Enare tó és a Pasvik folyó minden laplakta vidékét, onnan pedig átmegy Kola félszigetére is. *Báthori* Koppenhágán, Krisztianán, Tromsön és Hammerfesten át utazik Lappföldre.

* **A Gazdasági egylet otthona.** A biharmegyei gazdasági egyesület diszes Outhont épített s e célra Nagyvárad városa az egyesület fontos közgazdasági működésének méltánylásául 2250 négyszög méter területet engedte át. Az egyesület tegnap mutatta be az ifj. *Rimanóczy* Kálmán építész által készített tervet s kérte a tanácsot, hogy a közgyűlés által átengedett területet adja át az építkezés céljaira. Mint láttuk, az építéshez az előkészületeket megtették. A terv szerint a Városliget délnyugati sarkán, a Nagyhidtól levezető ut mellett lesz a csinos, villaszerű, tornyos épület, magas földszintre. Az épület alagsorában vannak az esetleges kiállításokra szánt helyiségek, a magas földszinten pedig elegáns lakás lesz.

* **Szmazsenka Ernő nyugalomban.**

Szmazsenka Ernő a magyar államvasutak nagyváradi üzletvezetője, ki ez állásából kifolyólag a váradi vasutasok feje volt, július hó 1-től nyugalomba vonul. *Szmazsenka* tíz évvel ezelőtt vette át e diszes, de nehéz és felelőségteljes állást és azóta híven, odaadással, kiváló szaktudással töltötte be azt. *Szmazsenka* nyugalomba vonulásával azért nem távozik el Nagyváradról, mert mint értesülünk, a nagyváradi városi villamos vasut részvénytársaság őt nyerte meg a jövő évben üzembe lépő villamos vasut igazgatói állására. A villamos vasut építési munkálatai is már az ő vezetése mellett fognak végre menni. Így *Szmazsenka* a helyi előkelő társadalomnak továbbra is egyik vezető tagja marad, ki különösen a zeneművészet föllendülése körül is szép eredményeket szerzett magának. *Szmazsenka*tól a vasuti tisztikar ma, csütörtökön vesz ünnepélyes

!!! Legmegbízhatóbb bevásárlási hely !!!

STROHMAYER PÁL áruháza

Telefonszám: 166. Nagyvárad, Szent László-ter 1. szám. Telefonszám: 166. az egész megyére.

Szolid, olcsó szabott árak.

Menyasszonyi kelengyék. Legjobb minőségű vásznak és sifonok, véggel és méterenként. Férfi, női és gyermek kész fehérneműk, ugyszintén mérték vagy minta szerint is. Szőnyegek, tüggönyök, ág- és asztalterítők. Paplanok és matracok, valamint mindennemű mosóárak, u. m.: kreton, batist, zephir és színes vásznak a legjutányosabb olcsó ár mellett beszerezhetők vagy megrendelhetők. Költségvetések, minták, ugyszintén 20 koronát meghaladó rendelések vidékre bementve küldetnek o o o o o

bucsut. Este az Európában bucsuestély lesz melyen nemcsak a vasutasok lesznek jelen, hanem a postaigazgatóság tisztikarának tagjai is megjelennek, úgy szintén Szmazsenka barátai és tisztelői.

* **Iskolaszéki ülés.** Nagyvárad város községi iskolaszékének tagjait a városház bizottsági termében f. hó 30-án (pénteken) d. u. 4 órakor tartandó tanítóválasztó és ezt követő rendes havi gyűlésre tisztelettel meghívom. Nagyvárad 1905 június hó 26-án *Rimler* Károly iskolaszéki elnök.

* **Nagyvárad ügyvédek a kormány ellen.** Altalános bizalmatlanság, ellentállás fogadja az új kormányt mindenütt. A törvényhatóságok is egymásután hozzák határozataikat a kormány esetleges alkotmányellenes rendeleteinek végre nem hajtását illetőleg. Most már az ügyvédek körében is fölmerült az ellenállás eszméje. Nagyváradon dr. Fodor Gyula és több társa adott be az indítványt az ügyvédi kamarához. Maga az indítvány a következő:

1. Mondja ki a nagyvárad ügyvédi kamarája, hogy az igazságügyminiszter kinevezését és a kinevezés elfogadását hazafiúi aggodalommal és sajnálkozással veszi tudomásul.

2. A népképviselő által visszautasított minisztériumot az adók és illetékek beszedésére jogosítatlannak tartván, elvárja tagjaitól, hogy az alkotmányosság helyre álltáig az okmányokra bélyegeket nem ragasztanak s illetékeket nem fizetnek.

3. Minden magyar embernek erkölcsi kötelessége lévén az abszolutizmus ellen küzdeni, a küzdelemben elkövetendő esetleges büntetendő cselekményeknél ingyenes jogvédelmet nyújt.

Tisztelettel kérjük a tekintetes Választmányt, — miszerint jelen indítványunk tárgyalása és elfogadása céljából a rendkívüli közgyűlést sürgősen összehívni méltóztatásuk.

Az ügyvédi kamarát így annak elnöke *Hlatky* Endre legközelebb összehívja rendkívüli közgyűlésre az indítvány sorsa fölötti döntés céljából.

* **A vasárnapi munkaszünet érdekében.** Magántisztviselői Egylet által felkértünk a következő sorok közételére felkérjük a vasárnapi munkaszünet megtartásának és a tiszorai bezárás ellenőrzésére kiküldött bizottság tagjait, miszerint az utolsó teendőik megbeszélése végett csütörtökön déli 1 órakor a magántisztviselők egyleti helyiségében okvetlenül megjelenni sziveskedjenek. *Az elnökség.*

* **A városi tisztviselők fizetésrendezése.** Ismertettük a belügyminiszternek azt a dorgáló rendeletét, amelyben kifogásolja, hogy a város költségvetésében olyan hivatali állásokra is van kiadás felvéve, amelyek a szervezeti szabályzatban nincsenek. A miniszter ezre a leirattal sürgeti a szervezeti szabályrendelet évek óta húzódó módosítását, mert jövőben csak azon állások fedezetét hagyja benn a költségvetésben, amelyek a szabályzat által is rendszeresítve vannak. A város tanácsa azon véleményben van, hogy a fizetésrendezéssel ez a kérdés is orvosolva lesz, amennyiben a szervezeti szabályrendelet a fizetésrendezés alapján lesz módosítva. A tanács a fizetésrendezést és az így módosított szabályzatot a szeptemberi közgyűlés elé már beterjeszti, hogy az új fizetések az 1906. évi költségvetésbe beállíthatók legyenek. — Ez eddig rendszerben lenne, de mi lesz azzal a nagy hű-hóval megkezdett, de csendben abban hagyott munkálattal, amely a szervezeti szabályzat gyökeres átdolgozását kürtölte. Akkor nagy és fontos dolgok keresztülvitelét, a mai rendszer gyö-

keres átdolgozását ígérték s most elütik a fizetésrendezéssel. Így pedig ez is nehezen megy keresztül.

* **Délelőtti hivatalos óra a városnál.** Az elmúlt évben kísérletet tettek Nagyvárad város közigazgatási hivatalaiban a délelőtti hivatalos órákkal. A próba azonban annyi zugolódásra adott okot, annyira nem vált be, hogy a polgármester még a kitűzött próbaidő lejártá előtt a régi rendet állította vissza. Ezek után mindenki azt hitte, hogy a városi tanács okult a kísérletből s legalább hosszú időre lekerült a napirendről. Azonban a városi tanács tegnapi ülésében újból kimondották, hogy július és augusztus hónapokban a városházán *reggel 7 órától délután 1-ig lesznek a hivatalos órák.* Csak az anyakönyvi hivatalban tartatnak meg a délutáni hivatalos órákat. A kir. pénzügyigazgatóság után akar menni a városi tanács, ám akkor tessék úgy megtartani a hivatalos órákat, amint ott tartják. De hát ösmerve a városi hivatalokat, ki olyan naiv, hogy elképzelje, miszerint reggel 7 órakor teljes lesz a városi hivatalok létszáma? Láttuk az elmúlt évben, a 8 órai hivatalos időnél. De hát ha némi kedvezmény akar ez lenni egyes szőlőbirtokosok és nyaralókban lakó tisztviselőknél, végre is kiheveri a közönség, de ne szolgáljon ez alkalommal arra, hogy majd az év többi hónapjaira is kiterjesszék ezt a közönség érdekeivel ellenkező hivatalos időbeosztást.

* **Pestmegye hazafias határozata Nagyváradon.** Pestvármegye törvényhatósági bizottsága még az új kormány bemutatkozása előtt határozatot hozott, hogy az alkotmányellenes kormány törvénytelen rendeleteit nem hajtja végre, az adók beszedését és az ujonczozást megtagadja. Pestmegye ezen határozatát hasonló határozat kimondása céljából megküldötte ez összes törvényhatóságoknak. Nagyvárad városa és Biharvármegye tegnap kapták meg a hazafias átiratot.

* **A Ganz-czég méltányos eljárása.** A tulságba menő protekcióval támogatott Ganz czég nem csak a város villamos vezetékeinek gyatra elkészítésével szerzett előnyökkel és felelhetlen érdeket Nagyváradon, de igen sok kisebb és nagyobb kellemetlenségeket is szerez minduntalan a városnak. Most ismét az általa szállított s rossznak bizonyult kis gép körül folytatja kis játékeit. Mikor árlejtés mellőzésével keresztül forszírozták, hogy a kilencszáz lóerű nagygépet a Ganz-czegtől rendelje meg a város, azzal érveltek, hogy a rossz gépet 38000 korona rendelési értékben visszaveszi a Ganz-czég, aki viszont kijelentette, hogy addig a villamos telepen hagyja a kis gépet, míg a nagy gép üzemképes állapotban fel lesz állítva. Most még kilátás sincs arra, hogy a nagy sztrájk miatt októberre fel legyen állítva a nagy gép s a város jóindulatát azzal viszonzza a Ganz-czég, hogy a kis gép elszállítását kéri, mert arra szüksége van. Holott jól tudja, hogy tartalék gép nincs a villamos telepen s így a rossz kis gépet a város nyakába varrhatja. A városi tanács tegnap foglalkozott a dologgal s véleményt kér a városi főügyésztől arra nézve, hogy ha a város vissza tartaná a kis gépet, háramolhat-e erre valami kár a Ganz-czég esetleges követeléseiből, vagy köteles a város a kisgépet kiadni. Most elvállik, hogy a nagy protekciónak volt e valami számítás a háttérben.

* **Szabályrendelet az italmérésekről.** Nagyvárad város rendőrkapitánya szabályrendeletet dolgozott ki, amelyben az italmérésekre vonatkozó intézkedések vannak felsorolva. A szükségpótló szabályrendelet felsorolja és meg szabja az italmérések nyitási és zárási idejét; megszabja a kiszolgáltató ital mennyiségét stb. Ezek mind olyan dolgok, amik már törvényben, szabályzatokban benn vannak, de bizony eddig senki sem törődött a betartásukkal s ezért helyénvaló a szabályrendelet alkotása; ennek a megtartására talán csak jobban felügyel a rendőrség. A szabályrendeletet a tanács a július havi közgyűlés elé terjeszti.

* **Park a Bémer-tér közepén.** A Fő-utcza rendezési terve szerint az egész Bémer-tér kiaszfaltozás alá kerülne még e nyár folyamán. Ujabban *Köszeghy* József városi főmérnöknek az az eszméje támadt, hogy szebbé lehetne tenni a különben is nagyon szabálytalan teret az által, ha a tér közepén levő villamos ivlámpa körül jókora területet parkiroznak s olyan alacsony, tetszetős vas korlátal kerítenek be, mint a színház előtti kis téren van. Ezáltal aszfaltozásnál 4100 koronát takarítana meg Nagyvárad városa. A terv a városi tanács előtt is kedvező fogadtatásra talált s azt elfogadták. Ez által nem csak megtakarítást ér el a város, de határozottan csinosabb külsőt nyer a Bémer-tér.

* **Városliget-utcza rendezése.** Városliget-utczán már régen sok bajjal és kellemetlenséggel jár a forgalom lebonyolítása. Az utcza nemcsak görbe, meredek, hogy azon alig járhatnak a kocsik, de egy magas gát által igen meg van szűkítve. S ez a kiugró gát folytonosan jobban kihajlik az utra s elzárja a közlekedést. *Komvicska* Ferenc ottani háztulajdonos 20 társával azon kérelmet intézte a városhoz, hogy az utcztát köveztessék ki a város s a kiálló gátat bontassa el. Az egész utcztát pedig akként rendezze, hogy a meredek kapaszkodó eloszlattassék.

* **A vágóhid átalakítása.** Évek hosszú sora óta állandó a panasz a nagyvárad vágóhid hűtő kamarája ellen, amelyet soha sem lehetett használni, mert a hus már pár órai beakasztás után megromlik benne. A mészárosoktól azért behajtották a hűtőkamarai díjakat, daczára, hogy a helyiségeket nem vehették igénybe, hanem jégvermeket kellett bérelniök. A gyakori interpellációkra minoig az volt a válasz, hogy a villamosmű kiépítése után átalakítják a vágóhidat és hűtőkamarákat villamos erőre s egyúttal a város jeggyárat állítat fel. *Köszeghy* József városi főmérnök tegnap előterjesztést tett a vágóhid átalakítására vonatkozólag, mely szerint villamos erővel készítenék el a hűtőkamarát, a jeggyárat, ezenkívül sertés-vágóhiddal is kibővítik a mostani vágóhidat. Az egész berendezés és átalakítás a legmodernebb alapon történik. A főmérnök szerint az összes munkálatok 500,127 koronába kerülnének. Az évi üzemi kiadásokat 62,160 koronára praeliminálja a főmérnök. Ezzel szemben az évi bevételnél a főmérnök a vágóhidi díjakat csak 100 százalékkal akarja emelni, vagyis megduplázni s így e czímen 30,000 korona bevételt számít, amihez még jönne a jégeladásból 11,000 korona, a hűtőkamara díjából 50,000 korona, vagyis az évi bevételt 66,000 koronára számítia a főmérnök.

* **Tolvaj krónika.** *Malinás* Mór kárára tegnap délután pirosköves arany gyűrűjét valaki elemelte. Nyomozás folyamatban. — *Bukován* Demeter magyarcséki lakos tegnap délelőtti a nagyvásártéren méltó feltűnést keltett két hatalmas arany gyűrűvel, melyek egyikén gyémánt kő is villogott. Mielőtt azonban az érdeklő kíváncsiak sorábólvevő is lépett volna elő. *Kovács* István rendőr is közelebbről szemügyre vette a gyűrűket. A szemle eredménye az lett, hogy Bukován semmiképen sem tudta urát adni annak, noyan kerültek hozzá eme ékszerek. Erre ezután a gyűrűk a rendőrségre kerültek, ahol igazolt tulajdonosuk átveheti. — *Márkus* Béia kereskedősegédnek Hattyu u. 75 szám alatti lakása lépcsőházában lakattal lezárt kerékpárját tegnap déltájtt valaki felszabadítottalan-nyaitól és vígan elkarikázott rajta. Mint a nyomozat megállapította, a formaságokra sokat adó tolvaj csupán a Biharvármegyei takarékpénztár zálogüzletéig karikázott a gépen és itt ismét lánczra vevén a jámbor forgalmi eszközt,

nyomban becsapta 40 korona ellenében. A tolvajt tegnap este a Cirkuszba elfogta Vas Károly rendőr ellenőr. Gróf József taczér villanszerelő személyében. Lezáratott.

* **Perczel Dezső.** — gyári igazgató. Marx János, aki eddig a gázgyárnál igazgatói tisztséget töltött be, tudvalevőleg lemondott erről az állásáról. Mint értesülünk, helyére Perczel Dezső, a képviselőház volt elnöke kerül.

* **Verekedő kocsisok.** Tegnap este 7 órájában a fő utca Haldek Vilmos féle kocsmába Fekete János bérkocsitulajdonos. Valamint Nagy Ferencz, Jambor Sándor és Szűcs Ferencz bérkocsisok italoztak. Az italozásnak mindent elsöprő verekedés lett a vége és a közbelépő Csapó Lajos rendőr csak nehezen tudta a háborgó férfiakat lecsitítani. Botrányos magaviseletük miatt eljárást indított ellenük a rendőrség.

* **Öngyilkos iparos.** Erdődi Ferencz darvasi keré gyártó mester tegnap délelőtt házának padlásán egy gerendára fölakasztotta magát. Tettét mire észre vették, már halott volt. Hogy miért lett öngyilkossá, azt senki sem tudja. Az öngyilkosságról jelentést tettek a nagyvárad kir. ügyészségnek.

* **Apró költséget kérnek bokréta ünnepre.** Várad-Velenczén a város új községi iskolát épített. Az építkezéssel már annyira előrehaladtak, hogy a falazat készen van. Az építkezésnél foglalkozó munkások arra kérték a város tanácsát, hogy a bokréta ünnepre szavazzon meg bizonyos összeget, mint más városi építkezéseknél szokásban volt. A tanács nem is zárkózik el a kérelem teljesítése elől, hanem előbb véleményt kér a tedezetre vonatkozólag a város főszámvevőjétől.

* **A piczulásbankok szünete.** A biharmegyei korona-takarék és hitel-szövetkezet értesíti tisztelt tagjait, hogy a mai napon esedékes befizetések az ünnep miatt holnap 30-án pénteken délután 3 5 óráig teljesítendőek. Az igazgatóság. — A Filéres takaré- és segély-szövetkezet értesíti tagjait, hogy ma az ünnep miatt a fizetéseket d. e. 9—11 óráig teljesítsék.

* **Találtak** egy fegyver agyat. Atvehető a rendőrségen.

x **Dóra-crem** a legjobb pattanások, szeplő, sömör és napégetés ellen ára 1 kor; *Dóra-szappan 70 fillér*, készíti „Kigyógyószertár” Nagyvárad, Bémer-tér Telefon: 431. szám.

Pannonia étterem és télikert.

Első minőségű **Dréher-féle KORONA-SÖR**, termelőktől beszerzett **kitünő BOROK**; továbbá izletes villás-reggeli **zóna szerint is kiszolgálva 20 fillérért.** Tisztelettel

KARNER GYULA vendéglős.

x Valóban dicséretet érdemel az a tapintatos eljárás, melylyel **Haász Manó** Zöldfa-utca elején levő cég igen nagy vevőkörét, ki sokszor óriási hullámokban lepik el üzletét; mindenkit meglepő, a legnagyobb technikai akadályokat leküzdve, gyorsan és pontosan elégti ki. S különben is mint olcsó, szolid híréről ismeretes kereskedőt, ajánljuk a vásárló közönség figyelmébe.

x Felhívjuk a t. olvasó közönség figyelmét **Mitteiler Ede** férfi-szabó mai számunkban közölt hirdetésére.

x *Kalapok, cipők, fehérneműk, nyakkendők keztük, harisnyák és mindennemű nyári divat-árak* leszállított árban beszerezhetők

FABRY TESTVÉREK-nél

Fő-utca, Moskovits-palota.

x **Táncmulatság.** Antalfyné jövő hó 1-én szombaton este tartja, növendékeinek próbabálját kitünő cigány zene mellett a saját táncz intézetében Körös utca 1. szám. Az iskolai szünetre pedig újabb 2 hónapra terjedő táncz tanítási tanfolyamot nyit melyet a t. szülők becses figyelmébe a legmelegebben ajánlunk, azért, mivel nyáron a gyermekek nincsenek kitéve a meghülésnek. — A próbabálra meghívót nem küldtek szét. — Azonban a tánczolni ohajtó vendégeket szívesen látják. Belépti díj személyenként 1 kor. 20 fil. 4 személyre szóló családi jegy 3 korona, kezdete fél 9 órakor. Minden nap külön boszton órák zongora mellett eszközöltetnek. Érkezhetni Körös-utca 1. szám. 1130.

x Felhívjuk olvasóink figyelmét **Klein Menyhért** jóhírű női divatáru kereskedő cég lapunk mai számában közölt hirdetésére.

x **Lloyd orfeum** ez idő szerint városunkban a legkellemesebb szórakozóhely, a helyiség a Körözspartján fekszik miért is kitünő levegővel bír, eső ellen teljesen védve az előadások pedig oly kitünőek és mulatságosak, hogy ilyet csak ritkán van alkalmunk látni. *Ma új műsor és új bohózat.* Ma első fellépte *Palugyai Mitzi* kisasszonynak. Julius 1-től kezdve meglepetés számba menő és szenzációt keltő új műsor. Szíves pártfogást kér tisztelettel az igazgatóságtól.

EGYESÜLETEK.

Orvosok gyűlése. A Biharmegyei Orvos-Gyógyszerész- és Természettudományi-Egylet folyó évi július hó 1-én délután 5 órakor a bábaképző intézet tantermében ülést tart, a következő tárgysorozattal:

1. Dr. Frater Imre Mikulicz féle lábészület resectio esete (betegbemutató).
2. Dr. Waldmann Béla: Cataracta membranae bilaterlis esete (betegbemutató).

Igazságszolgáltatás.

Meghurcolás. Zboray Gyuláról, a munkás betegsegélyző egyesület elnökéről azt a hírt terjesztette *Zimányi András*, hogy hamisan esküdt. Zboray ezért feljelentette *Zimányit*, akinek a bíróság előtt mondották szemébe a tanuk, minő régalmakat terjesztett. Minthogy *Zimányi* kijelentette, hogy az inkriminált kifejezést használni nem akarta, sőt tudomása szerint nem is használta, egy másik perben megkötendő egyezségből kifolyólag Zboray a pert letette s az összes költségeket *Zimányi* a legnagyobb készséggel sietett megtéríteni. Zboray kijelentette, hogy *Zimányinak* a bíróság előtti nyilvános visszakozása elégtétel.

MULATSÁG.

Házi estély a Legényegyletben. A nagyváradai Katolikus Legényegylet *vasárnap, július hó 2-án* tartja meg szokásos háziestélyét az egyesület Teleky-utcai házában nagytermében. Az estélyt ünnepélyes tagfölvétel és pompás műsor nyitja meg, melynek különösen kiemelendő fénypontja lesz *Kremlicza István* cello-művésznek, a szászvárosi conservatorium fiatal tanárának fellépte, kit Nagyváradon tartózkodása alkalmával sikerült megnyerni ez estélyen való szíves közreműködésre. Kezdeté 8 órakor.

A Püspök-fürdő nagy hangversenye. Alig zajlott le a tegnapi nagy Szt. László ünnepély, július hó 2-án vasárnap ismét érdekes estély lesz kies fürdőnkben. A népes fürdő élmes vállalkozója ez estére megnyerte közreműködésüket a következők kint nyaraló művészeknek. *Ruzsinszky Ilona*, *Horváth Kálmán*, *Krasznay Andor*, *Palásthy Sándor* és *Várad Aladár*. Érdekes, hogy a közreműködő művé-

szek legnagyobb sikerei ugyszólván szemünk előtt zajlottak le, mert valamennyien vagy a tagjai vagy a közel multban tagjai voltak színháznak. A kétségtelen nagy sikerű hangverseny iránt óriási érdeklődés mutatkozik városszerte. A részletes műsort holnapi számunkban közöljük.

TANÜGY.

Tanítóválasztások előtt.

Holnap tanítóválasztások lesznek s attól a választástól hónapok óta remeg Nagyváradon több tanító s tanítónő. Remeg, mert mindennapi kenyeréről van szó.

A nagyváradai iskolaszék mindenkor méltányosan bánt el azokkal szemben, akiket iskoláinál kisegítő minőségben alkalmazott. Annál inkább — szeretjük hinni — következetes lesz önmagához most, amikor több olyan tanítónőről van szó, akit négy év óta vannak kisegítői minőségben alkalmazva.

Hanem a kisegítőekkel is úgy vagyunk hogy melyik tehát az elsőbb? A mi véleményünk az, hogy a választásnál azokat illeti az elsőség, a kik teljes megelégedésre működtek a város iskoláinál éveken keresztül.

Nagyváradon jelenleg 12 kisegítő van. Mindegyik rászolgált a bizalomra, mindegyik megérdemli, hogy beválasszák. De csak két állás van. Mindenesetre nehéz a választás. Kellő tájékozásul ide írjuk a kisegítők neveit alkalmaztatásuk sorrendjében: *Bátkyné B. Sarolta* (1902. január 1.), *Szöke Berta* (1902. április 1.), *Dús Piroska* (1903. szept. 1.), *özv. Krügerne* (1903. okt. 1. Azelőtt is volt), *Diosy Jolán* (1903. szept. 1.), *Keledi Erzsike* (1903. szept. 1.), *Mikusay Margit* (1904. május 1.), *Szabo Ilona* (1904. szept. 1.), *Poynár Anna* (1904. április 5.), *Csigás Mihály* (1904. május 1.), *Eisele Sándor* (1904. okt. 1.), *Kovács Lajos* (1904. decz. 1.).

A mostani választásnál két állást kell be-tölteni. Az iskolaszék nem határozott a felett, hogy férfi tanerőket válasszon-e az állásokra, vagy pedig női tanerőket. Most a választás előtt nem mulaszthatjuk el fölemlíteni, hogy III—IV fú osztályokba is fog kelleni tanerő s oda nőket alkalmazni nem lehet. A következő évi költségvetés tárgyalásánál arról értesültünk, hogy a széles utcai fiúiskola III. és IV. osztálya, az újvárosi fiú iskola VI. osztálya, a váraljai fiúisk. III. B) és IV. B) osztálya rendszeresítetlen s ide mind férfi tanerő fog kelleni.

Az igazságos és méltányos eljárás szerintünk az volna, hogy azok jussanak be, akik a legrégebben vannak alkalmazva s akik az iskolaszék teljes megelégedésére végezték nehéz munkájukat.

Szerény véleményünk az, hogy a két állás közül (mert csak abban az esetben lesz állás, ha addig a Schrader Fridarika nyugdíj-ügye leérkezik) egyikre férfit, másikra nőt válasszanak meg. *Tankréd.*

Beiratkozások a jövő tanévre.

Az állami főreáliskolában. Ugy mint minden évben az állami főreáliskola igazgatója minden osztálybeli tanulók felvételét a következő 1905—6. iskolai évre az idén is már a tanév végén június 30-án, július 1-én és 3-án eszközöli. E körülmény különösen azon szülőkre nézve fontos, akiknek gyermekei az I. vagy II. osztályba lépnek, mert a fölvetel törvényes

számhoz levén kötve, később jelentkezők az iskolából kiszorulhatnak, amennyiben párhuzamos osztályok felállítására nemcsak nem bizonyos, hanem nagyon kétséges. Az igazgatóság.

A piemontrei főgimnáziumban A m. kir. vallás- és közokt. miniszterium rendeletéből az 1905-6. iskolai évre szóló előjegyzéseket a következő sorrendben tartja meg a főgimnázium igazgatósága:

Június hó 30-án (pénteken) a II. A), B) oszt. tanulók előjegyzése.

Július hó 1-én (szombaton) a IV. oszt. tanulók előjegyzése.

Július hó 3-án (hétfőn) az I. A), B) oszt. tanulók előjegyzése.

Az előjegyzés mindenkor d. e. 9-12 óráig tart.

Nagyvárad, 1905. évi június hó 28-án.

Az igazgatóság.

Vizsgálatok a Jogakadémián. A helybeli kir. jogakadémián a lefolyt 1904-1905 tanévben 202 vizsgálat volt, még pedig 194 m. v. joghallgató és 8 miniszteri engedély folytán jelentkezett vizsgálatra. Első alapvizsgálatot tett 10 kitüntetéssel, 67 egyszerű képesítéssel, 10 visszautasított, 29 felfüggesztett, összesen 116. Második alapvizsgálatot tett 4 kitüntetéssel, 49 egyszerű képesítéssel, 5 visszautasított, 7 felfüggesztett, összesen 65. Allamtudományi államvizsgálatot tett 1 kitüntetéssel, 10 egyszerű képesítéssel, 4 visszautasított, 1 felfüggesztett, összesen 16. Jogtudományi államvizsgálatot tett 3 egyszerű képesítéssel, 2 felfüggesztett, összesen 5. Kitüntetéssel tették le az első alapvizsgálatot: Bozóky Ferencz Dán Szabin, Dubányi Imre, Hendel Ottó, Katz Béla, Orbán Péter, Pelle János, Roxin Tivadar, Tunyoghy Lajos, Zimányi József; a második alapvizsgálatot: Fodor Lipót, Hirschmann Gyula, Kovalszky Kálmán, Ney Pál; az államtudományi államvizsgálatot: Kindris László. Kelt Nagyváradon, 1905. június hó 28-án. Az igazgatóság.

Évzáró vizsgálatok a zene iskolában. A nagyváradai Zenekedvelők Egyesületi által létesített és fenntartott nyilvános zeneiskola tegnap tartotta meg évzáró vizsgálatát. Ez a zeneiskola csaknem egy évtized óta uralja városunkban a zenét s ez a vizsgája és ő csak az intézet életre valóságáról tesz bizonyítást. Nagyon szép volt az eredmény, amíg a növendékek úgy a hangszerek kezelésével, valamint a zeneelmélet terén való jártasságukkal bizonyítottak. A délután folyamán számos szülő jelent meg a vizsgálaton. E fényes eredményért az elismerés első sorban az intézet kiváló tanárait *Mazalik* Józsefet és Resch Mihályt illeti, nemkülönben az intézet vezetését is, akik semminemű fáradságtól s áldozatkészségtől vissza nem riadva lankadatlan tevékenységgel töreksznek városunk zenei színvonalának emelésére.

A vizsgán jelen volt Kremlicza István városunk szülője, a szászvárosi conservatorium tanára, a ki elismerését fejezte ki a kiváló eredmény fölött.

A vizsgálaton Maróczy János, városunk kiváló zenésze elnökölt.

TÁVIRATOK.

Politikai hírek.

Budapest, június 28. (Saját tud. táv.) *Fejérváry Géza* báró legközelebb felfogja keresni *Kossuth* Ferenczet, hogy a politikai helyzetről tárgyaljon vele és további

tárgyalások módozatait Kossuth utján közölje a koalícióval.

A király nevében a tárgyalásokat nem Fejérváry fogja folytatni az ellenzékkel, hanem egy helyettesse, mert Bécsben attól tartanak, hogy a miniszterelnök személye annyira gyűlölt, hogy az ellenzék még a béke érdekében sem állna vele szóba.

A legilletékesebb helyen megerősítik azt a hirt, hogy Fejérváry egy új programot dolgozott ki, melyeknek a célja, hogy a vallás felekezeteit és a nemzetiségeket egymás ellen ingerelje, hogy ezzel megtörje a nemzeti ellenállást.

A király engedni fog.

Bécsben — mint onnan táviratozzák, belátták az udvarnál, hogy Fejérváryval nem mennek semmire és éppen ezért a király legközelebb a béke érdekében egy átmeneti, majd pedig egy állandó többségi a szövetség ellenzék tagjaiból álló kormányt akar kinevezni. Bécsben jól tudják, hogy a koalíció a programjából nem enged és így bizonyos, hogy ha az ellenzékbeli nevez ki a királykormányt, akkor nemzeti és katonai engedményeket is kell adnia.

Tisza kegyvesztett.

Tisza István gr. — hir szerint — az udvarnál kegyvesztett lett, mert ő ugratta be a királyt a Fejérváry kabinet kinevezésébe. Most már az udvarnál is belátják, hogy az ellenzék nem tart semmi ijesztéstől sem és épen ezért a komoly tárgyalásoknak legközelebb meg kell kezdődnie.

A kereskedelmi szerződések.

Bécsből jelentik, hogy az osztrák képviselőházban megkezdtek a német kereskedelmi szerződés tárgyalását. Ha Magyarország nem egyezik bele, úgy Ausztria egyoldaluan fogja megkötni a kereskedelmi szerződéseket. Az osztrák vámbizottság pénteken kezdi meg a kereskedelmi szerződések tárgyalását.

A kormány ellen.

Budapest székesfőváros közgyűlése ma *Polónyi Géza* indítványára 42 szótöbbséggel kimondotta, hogy az új kormányt nem támogatják. Ugyancsak ily értelmű határozatot hozott ma Bács-Bodrogmegye, Kecskemét és Debreczen.

Pecsovics iparkamara.

A pozsonyi kereskedelmi és iparkamara, ma hódolattal üdvözölte *Vörös László* kereskedelmi minisztert. Ez az első jogi hatóság, mely üdvözölte a kormányt.

KÖZGAZDASÁG.

Nagyváradai hetivásár.

A nagyváradai piacon 1905. június hó 26-ik napján tartott vásárban eladott természetiek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 16.40 — 16.20 16.—. Kétszeres buza 15.— 14.80 14.60 Rozs 14.— 13.80. 13.60 Árpa 15.40 15.20 15.— Zab 14.80 14.60 14.20 Tengeri 16.60 16.40 16.20. Borsó 42.— Lencse 48.—. Bab 28.—. Köleskása 28.—. Burgonya

7.20 100 kiló lángliszt 28.— Zsemlyelisz 27.60 Fehérkenyérlisz 27.20 Barnakenyérlisz 24.—. Széna fuvarral 4.50 Szalma fuvarral 1.80. Szó zott szalonna 14.—. Zsup-szalma —20. Alomszalma —14. 1 köbméter bükkfa 6.—. Tölgyfa 5.60. Cserfa 6.60. 1 kiló marhahus I. o. 1.12, 1 kiló marhahus II. o. 1.04, 1 kiló marhahus III. o. —96. 1 liter ó-bor 1.—, 1 liter új-bor 80.— liter pálinka —72, 1 liter szilvapálinka 1.60, 1 liter szesz 2.— 1 mm. kőszó 21.80. 1 mm. nyers faggyu 50.— 1 mm. olvaszt. faggyu 70.—. 1 mm. szappan 50.— 1 mm. birka gyapju ——. 1 mm. magyar gyapju 1 ——. hltr. ó-bor 64.—. 1 hltr. újbor 40.— 1 mm. mész 1.80. 1 mm. kemény faszén 3.20. 1 mm. puha faszén 3.— 1 hltr. kendermag 30.— 1 hltr. köles ——. 1 hltr. repce ——. 1 hltr. dió 40.— 1 hltr. mogyoró ——. 1 hltr. aszalt szilva 40.— 1 kg. savanyu káposzta 32.—. 1 kg. szalonna nyers 1.60. 1 kg. sertéshus 1.44. 1 kg. vereshagyma —50. 1 kg. foghagyma —70. 1 kg. bors 4.60. 1 kg. paprika 6.60. 1 kg. barna kenyér —22. 1 liter kőolaj —44.

Forgalmi kimutatás 1905. jun. 26-án Tiszta buza körülbelül 180 hltr. Kétszeres buza 50 hltr. Rozs 70 hltr. Árpa 60 hltr. Zab 50 tr. Tengeri 60 hltr. Burgonya 50 hltr.

Lábasjészek: Hizott sertés mintegy 50 drb. Félhizott 70 drb. 2 évestől feljebb 100 drb 1 évestől 2 évesig 180 drb. Süldő 200 drb. Malacz 262 drb. Vágó marha 240 drb. Jármos ökör 620 drb. Fejős tehén 350 drb. Borju 404 drb. Bivaly 14 drb. Juh és kecske 145 drb. Ló 803 darab.

Marha ártáblázat 1905. évi jun. 26-án 1 pár I-ső rendű jármos ökör 620—740 korona. 1 pár II-od rendű jármos ökör 510—600 korona. 1 pár II-ad rendű jármos ökör 360—510 korona. 1 drb fejős tehén 170—390 kor., 1 drb vágó ökör 180—330 kor. 1 dro. vágó tehén 170—310 ökör 1 drb veres borju 32—54 kor. 1 drb. fél éves borju 50—80 kor., 1 drb egy éves borju 60—130 kor., 1 drb két éves borju 76—220 korona. 1 drb hizott sertés 124—128 bor., pár fél éves sertés 36—48 kor., 1 pár egy sertés 72—90 kor., 1 pár két éves sertés 100—150 korona. 1 drb. igás ló 160—320 korona. 1 pár ökörbőr 44—50 kor., 1 pár tehénbőr 32—40 kor. 1 pár borjubőr 10—20 kor., 1 pár ló bőr 10—20, korona.

A gabonatózsde határidői.

Budapest, jun. 28.

Buza okt. — — — —	15.90
Rozs okt.-re — — — —	16.34
Tengeri július 1906. — — — —	12.66
Zab apr.-ra — — — —	15.02
Repeze aug.-ra — — — —	10.62

Értéktőzsde.

Budapest, jun. 28.

Osztrákhitelrészvény — — — —	512.94
Magyar hitelrészvény — — — —	806.50
Leszámloló bank — — — —	464.50
Rimamurányi — — — —	514.—
Osztrák-m. államvasuti részvény 649.—	—
Közuti vasut — — — —	569.50
Városi villamos vasut — — — —	2450.—

Hivatalos árfoly amok.

A budapesti áru- és értéktőzsde 1905 jun. 28-án

Magyar aranyjárdék 4% — — — —	116.90
Magyar koronajárdék 4% — — — —	97.20
Magyar koronajárdék 3 1/2% — — — —	88.—
Magyar földterhermentesítési kötvény 4% — — — —	9.7—
Horváth-szlavon földterhermentesítési kötvény — — — —	98.—
Magyar nyereséj sorsjegy-kölcsön — — — —	218.—
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — — —	106.—
Osztrák járdék papírban — — — —	100.25
Osztrák járdék ezüstben — — — —	100.75
Osztrák járdék aranyban — — — —	119.—
Osztrák korona járdék — — — —	100.75
1860. oszt. államsorsjegyek — — — —	157.—
Osztrák-magyar bankrészvény — — — —	16.40
Magyar hitelbank részvény — — — —	77.5
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — — —	657.—
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — — —	66.650
20 frankos aranz (Napolendor) — — — —	1920
Német birodalmi márka — — — —	117.40

NYILTTÉR.

Husz év óta fennálló kötélgyártelepemet tetemesen kibővítve, azon kellemes helyzetben vagyok, hogy több ízben kitüntetett kizárólagosan I-ső rendű

gazdasági
kötélgyártmányaim
rendkívül olcsó árban számítok.

Eredeti gyári árban számítok mindennemű zsákot, vízhatlan asztag, cséplő-, szeker és rostáló-ponyvákat, ponyvavásznat és minden más a gazdálkodáshoz szükséges műszaki cikket.

Kölcsön z s á k és ponyvákért
mérsékelt díjat számítok. Pirosra festett végű kéveköteleket, dohány- és zsákzsineget a legkitűnőbb anyagból készítve legjutányosabban, mentőszekrényeket eredeti gyári árban számítok.

I. Weisz Mór,
Kossuth-utca. (Andrényi-palota.) Telefon: 299.

Szöbel Adolf

női ruha és confection készítő műterem
Nagy Sándor-utca 4.

Ajánlja a szakmájába vágó női ruhák divatos elkészítését, u. m. utcaizai és estélyi toalettek, angol és francia szabású ruhákat, costumöket, felöltöket mindennemű fazonban.

Vidéki megrendelőktől ruhaderék beküldése kívánatlik mérték helyét.

Kitűnő tisztelettel:

Szöbel Adolf,
angol és francia női szabó.

REGÉNYCSARNOK.

PENELOP.

77

Angol regény.

A homályban Algy nem vette észre a huga szeméből ömlő könnyeket, de egyszer csak oda ment hozzá, levette magát magát a padozatra, fájó fejét az ölébe hajította.

— Pen! tulajdonképpen csak ma jöttem rá, hogy olyan nagy értéke van a pénznek, — mondá lassu s felindulástól remegő hangon. — Nellit láttam.

Némi kis ideig mind a ketten hallgattak. Penel p, a könyein nézve keresztül reá, gyöngéden simogatta haját.

— Egész a mai napig azt hittem, hogy már bele tudok törődni abba a gondolatba, hogy nála nélkül éljem le hátralevő napjaimat — folytatá ugyanazon lassu, fájdalommal telt hangon. De ma véletlenül megláttam; és, óh, Pen. olyan szerencsétlen vagyok.

— Algy, mondj el nekem mindent.

— Nem sok mondani valóm van. — Egy kocsi robogott el mellettem, véletlenül rá néztem és őt láttam benne. Arczát meglátva, teljes erővel támadtak fel emlékeim, vágyaim. — Óh, mit nem adtam volna, hogy a hangját halljam!

— Drága kis Nellim, mennyire szeretett engem; és gondolhatod, milyen nehéz nekem az a tudat, hogy soha sem lehet az enyém.

— Nelli látott téged? — kérdi Penelop.

— Nem látott; de különben sem igen valószínű, hogy ez ütött-kopott ruhában reám ösmert volna. Oh én most árnyéka sem vagyok annak a Chartres Algynak, a kit Nelli Craiggellen ösmert. Azt hiszem, a nagybátyjánál, Graham ezredesnél van szállva.

Szegény Algy, mennyire sóvárgott látni a kék szemű, barna haju kedves fiatal leányt! És most, a vágytól és fájdalomtól csordulatig tellett szívvél azt kívánta, hogy bár ne pilantotta volna meg Nellit, amint a nagynénje mellett a kocsiiban, hátradőlve ült. S az esett neki legfájdalmasabban, hogy Nelli vidám volt és mosolygott, a mint vele szemközt ülő gentlemannel beszélt, aki, úgy látszott, az előtte ülő szép leányon kívül nem látott és nem hallott semmit.

A kis Nelli nem látta, hogy kedvesének epedő szemét, halvány arcát mely most is csak oly szép volt, mint akkor, mikor először találkoztak, de nagyon szomorú és bágyadt, midőn őt az elbogaró kocsiiban felösmerte, minő fájdalom járta át.

Algy felállott.

— Bolond vagyok, hogy még mindig rá gondolkodom — mondá. — Nelli bizonyosan rég elfelejtett már engem, — Jó éjt, Pen. — nincsen kedvem, fáradt vagyok, pihenésre van szükségem.

Craigfellen Kennethet várták haza, a ki azt írta, hogy jobban van és megerősödött.

Ennyi volt minden, a mit elutazása óta róla tudtak. Nelli is hazatért már Londonból, hol a nagybátyjánál, Graham ezredesnél töltött három hetet. Bár be kellett vallania, hogy jól mulatott; mégis örült, hogy megint otthon volt, a hegyek között melyek, arra az időre emlékeztették, a melyeket soha sem fog elfelejteni.

— Nelli, ne felejtse el! — ezt mondta egykor Algy és ő szentül meg volt róla győződve, hogy Algy eljön érte.

Chartres Algynak sokat könnyített volna a szíve terhén, ha csak sejtje is, hogy Nelli milyen hü és mennyire bizik benne s hogy egész boldognak érzi magát édes álmodozásában.

(Folyt köv.)

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCKICS GYULA.

428—1905 végreh.

Árverési hirdetmény.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-cz. 102 §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a székelyhidi kir. járásbírósnak 1905 évi V. 264/1. számú végzése következtében dr. S. Sacho uréni ügyvéd által képviselt Knöpfungmacher és tár. uréni cég javára id. Ács Sándor érmihályfalvai lakos ellen 144 K. 67 f. s jár. erejéig 1905 évi május hó 24-én fogasított kielégítés végrehajtás útján lefelülfoglalt és 1000 kor. — fill.-re becsült következő ingóságok, u. m. kereskedelmi berendezés árucikkek nyilvános árverésen eladatnak.

Mely árverésnek a székelyhidi kir. járásbírósnak 1905-ik évi V. 264/2 számú végzése folytán 144 kor. 67 fill. tökékövetelés ennek 1905 évi május hó 2 napjától járó 6%, kamatai, és eddig összesen 51 kor. 360 filléren biróilag már megállapított költségek erejéig, Érmihályfalván alperes üzlethelyiségében leendő megtartására 1905 évi július hó 3-ik napjának délelőtti 10 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-cz. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett, a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsáron alul is el fognak adatni.

Amennyiben az elárverezendő ingóságokat mások is le és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nverték volna, ezen árverés az

1881. évi LX. t.-cz. 120 §-értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Kelt Székelyhiden 1905 évi június hó 13. napján.

Jóny Lajos.

királyi bir. végrehajtó.

AMERIKAI ÁRUHAZ

Nagyvárad, Fő utca (Bazár épület).

Olcsó árai utólérhetetlenek.

Igen szép nagy raktár van minden cikkben.

Nyári cikkekben gyönyörű ujdonságok

melynek megtekintése figyelmet érdemel.

Butorvásárlók figyelmébe!

Olcsó

BUTOR

gyári árban, kezeség mellett

háló-, ebédlő-, szalon és uriszoba berendezések, valamint egyes butor darabok a

Magyar Műbutorgyár
Részvénytársaságnál

Nagy vradon, Fő-utca elején.

Üzletvezető: **PORJESZ HERMAN.**

Teljes lakás-, kávéház- és szálloda-berendezések műipari vállalata.

Kivánatra rajzok és költségvetések.

Uj

üveg-, porcelán és konyhafelszerelési üzlet!

Van szerencsém a nagyérdemű közönség szives tudomására hozni, hogy **Nagyváradon, Olaszi Fő-utca** Orsolyák-zárda épületben a mai kornak s a legmagasabb igényeknek megfelelő

üveg-, porcelán és konyhafelszerelési fiók-üzletet

nyitottam. — Kérem a nagyérdemű közönség becses pártfogását.

Kiváló tisztelettel

Hant Frigyes

Fő-üzlet: Kossuth-Lajos u. 4. Olaszi, Fő-u. Orsolya zárda.
Fiók üzlet:

Világhírű

előpataki gyógyviz

Számtalan előismerő nyilatkozat, a kik ennek használata után a legjobb egészségnek örvendenek! Különösen ajánlható a következő bántalmaknál:

1. **A gyomor és belek idült hurutjainál, gyomorgörcs, gyomorégésben** a tulságos nyálka és savképződéssel járó emésztési zavarokban, gyomor- és szélzsámban, hányatoknál.

2. **Altesti vérbőségben, vérpanaszban, aranyérben** s az ezzel járó rásztkór s kedélykór szokásos székrekedéseinél.

3. **Máj- és lépdeganatokban**, az epe kivezető csöveinek hurutos bántalmainál, sárgaságban, epékövekben, a poszgerj és váltólázakból származott lépdeganoknál.

4. **Fejlődési sápkórban** s az ezen alapuló hőszám zavaroknál, a görvélykór torpid alakjainál s különösen vérszegénységi állapotoknál,

5. **A vesék és húgyhólyag hurutos bántalmainál**, a kezdődő húgykő és fővénylerakódás eseteiben kitűnő húgy-savoldó.

6. **A méh idült tömüléseivel, dagainál, fehér folyás s rendetlen havadásánál.**

7. **A nemi részek gyengeségeiben.**

8. **Angolkórban**, egyáltalában gyermekekénél a szervezet ép és erős kifejlődését vas és mész tartalmánál fogva meglepően elősegíti, egészséges embereknek is üdítő italul szolgál, s különösen borral vegyítve a háztartásoknál általános használatban van.

Egyedüli főraktár Biharmegye részére

Maár és Szabó

fűszer-, csemege- és ásványvizek kereskedése

NAGYVÁRADON.

A

„Nagyvárad Hitelbank“

(Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

házak és földbirtokokra 10—50 év időtartamra a legolcsóbb kamatláb

és a legelőnyösebb feltételek mellett törlesztéses jelzálogkölcsonöket nyújt,

amelyeket a legrövidebb idő alatt folyósít. Kölcsonkérő részről hiteles telekkönyvi kivonat, kataszteri birtokiv és esetleg községi becsú-bizo-

nyitvány mutatandó be. Drágább kamatozású kölcsonöket bélyeg és illeték-mentesen convertál.

Elfogad betétkönyvecskékre és folyó számlára:

6 hóig elhelyezett **5%-os** kamatot összeg után fizet

Előnyös feltételek mellett leszámítol váltókat Értékpapírok, ékszerek és terményekre előleget ad. **Az igazgatóság.**

Üzletnagyoobbítás miatt

az összes raktáron levő divatkelmék, francia delain és batisztok, zefirek, kartonok női és férfi fehérneműek, diszek és bélésárúk stb. az eddigi igazán olcsó árainnál még **olcsóbban** árusítom el. Már 20 kor. vásárlásnál még árengedmények.

Klein Menyhért

Szt.-László-tér Holdas-templom mellett.

Kinek fölve, hogy áruai a divatnak minden tekintetben, de első sorban a czélszerűségnek feleljen meg.

Nagyvárad Kereskedelmi Csarnok.

A Nagyvárad Felső Kereskedelmi Iskola,

melynek érettségi bizonyítványa egy évi önkéntes katonai szolgálatra jogosít s melynek eddig végzett 549 növendéke elsörendü kereskedői, gyári, bankári és pénzügyi czégeknél, posta-, távirdai-, vasuti-, pénzügyi-, törvényhatósági- és egyéb közhivalkban nyertek kiváló alkalmazást, 1905. szeptember hó 1-jén nyitja meg 18-ik évfolyamát.

Az intézetet az 1904—905-iki tanévben 123 tanuló látogatta, köztük 57 vidéki, kiknek jó családoknál való elhelyezése ügyében az iskola igazgatója, dr. Kováts S. János ur, legnagyobb készséggel jár a szülök kezére.

Az 1905—906-iki iskolai évre a beiratások folyó évi június hó 30-án s július hó 3 első napján eszközöltetnek.

Minden egyéb tudnivalóról „Tájékoztatónk” ad bő felvilágosítást, amelyet levelezőlapon nyilvánított kívánatra az iskolaigazgató (lakik az iskolaépületben, Deák Ferencz-utca 3. szám.) azonnal megküld.

Nagyvárad, 1905. június hóban.

Reismann Mór,

a fenntartó-testület elnöke.

Dr. Hoványi Géza,

iskolabizottsági elnök.

Nagyvárad város

VILLAMOS MŰVE

örtesíti a n. érd. izzólámpa körtéket tart raktáron 3. legfeljebb 3·4 watt fogyasztóközönséget, hogy tással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér**, homályos (matt), színes fényképzés lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyanott kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1·5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári árak mellett.

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

—••• **villamosvilágítási** —•••

és erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, ivlápák kezelését, hozzávaló szénpálcák szállítását, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetések ingyen.

ÉPÍTKEZÉS ELŐTT.

Az ujonnan berendezendő szőnyeg osztályom átalakítása előtt, a még raktáron levő összes **futó, ebédlő** és **szalon** szőnyeget, valamint **szövet** és **csipke függönyöket** eredeti gyári árakban

 k i á r u s i t o m.

Olcse eladás alá kerülnek azidény előre haladása miatt *napernyők*, férfi, és gyermek *kalapok*, angol blous zephirek, francia batisztok, delainek a legszebb mintákban, valamint blous selymek.

A már berendezett női divat szalonomban

toilettek a legegyszerűbbtől a legfinomabb kivitelig 24óra alatt is eszközöltetnek.

A híres Temesvári bőrkecstyük egyedüli elárusítása, különlegességek h. risnyák és övekben.

Ezen kedvező alkalom felhasználását ajánlom a n. é. vevő közönség szives figyelmébe.

Maradtam kiváló tisztelettel

CZILLÉR IMRE áruháza Olaszi, Fő-utca.

ROSENBERG IZSÓ

czementárugyára, beton-, vasbeton- és aszfaltipar-vállalata

Telefon: 67. szám.

N a g y v á r a d.

Telefon: 67. szám.

Kizárólagos képviseltek: a „Beocsinyi Czementgyári Unió“ gyáraitól

a „Magyar Aszfalt Részvénytársaságtól“

a „Heunebique“-féle vasbeton rendszerből.

az „Eternit-művek“ szab. azbeszt-pala gyártmányaiból stb. (Dr. Zilinski Szilárd műegytemi magántanár tervei szerint.)

Ajánlkozik mindennemű beton és vasbeton aszfaltozás és aszfalt elszigetelési és Eternit-pala fedési munkálatok kivételére.

C s a t o r n á k a t saját gyártmányu, kívül-belül iszapolt, vízhatlan betoncsöveivel eszközöl.

Raktárt tart: Első rendű Beocsini-, Portland- és Román-czementből.
» » Egeresi szobrász és alabastrom-gipszből.
» » Aszfalt fedéllemez és elszigetelő-lemezekből.

Saját gyártmányu diszes czementlapok és műkövekből.